

Nuoret ja netti- kiusaaminen 2025

13–18-vuotiaiden kokemuksia
kiusaamisesta digitaalisissa ympäristöissä

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

LAPSET ENSIN

Julkaisija

Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Toinen linja 17
00530 Helsinki

Ulkoasu

Hahmo

Taitto

Nina Räisänen

Valokuvat

Colourbox, AdobeStock

**Euroopan unionin
osarahoittama**

The contents of this publication are the sole responsibility of MLL and do not necessarily reflect the opinion of the European Union.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto on avoin kansalaisjärjestö, joka edistää lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. MLL:n tavoitteena on lapsiystävällinen Suomi.

MLL tuntee lasten, nuorten ja perheiden arjen ja tarjoaa eri elämäntilanteissa vertaistukea, monipuolista vapaaehtoistoimintaan sekä osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Suomen suurimpaan lastensuojelujärjestöön kuuluu 68 000 jäsentä, 528 paikallisyhdistystä, 9 piirijärjestöä ja keskusjärjestö.

Vuosittain

– Lasten ja nuorten puhelin ja chat vastaa lähes 20 000 puheluun, chat-keskusteluun ja nettikirjeeseen.

– Vanhempainpuhelin, Vanhempainnetin kirjepalvelu ja chat vastaa lähes 2 500 yhteydenottoon.

– Ala-, ylä- ja yhtenäiskouluissa toimii yli 11 000 MLL:n tukioppilasta, netissä nuoria tukevat verkkotukioppilaat eli verkk@rit.

– Mediakasvatusoppitunneilla ja -työpajoissa kohdataan yli 90 000 lasta ja nuorta

– Mediakasvatusvanhempainilloissa ja ammattilaisten koulutuksissa yli 12 000 aikuista vuosittain

– Selviydytään kiusaamisesta -paikallis- ja verkkoryhmissä tuetaan kiusaamista kokeneita lapsia ja nuoria

– MLL järjestää koulujen alkaessa Hyvä alkku koulutielle-kampanjan, jolla tavoitetaan noin 50 000 ekaluokkalaisten vanhemmat.

Tutustu MLL:n mediakasvatustyöhön:

→ mll.fi/sinisen-valon-sukupolvi

→ mll.fi/nettikiusaaminen

→ nuortennetti.fi/netti-ja-media/nettikiusaaminen

→ mll.fi/mediakasvatus

Sisällys

Tiivistelmä	4
Esipuhe	6
Kyselyn tavoite ja toteutus	7
<i>Kyselyn toteutus</i>	7
<i>Vastaajien taustatiedot</i>	7
Nuorten digitaalinen mediankäyttö	8
<i>Älypuhelin saadaan käyttöön yhä aikaisemmin</i>	8
<i>Puhelimen käytön myönteiset ja kielteiset vaikutukset</i>	9
<i>Aikuisten kielteinen asenne nuoren puhelimen käyttöön</i>	10
<i>Sukupuoli vaikuttaa sosiaalisen median valintaan</i>	10
Nuoret ja nettikiusaaminen	12
<i>Nettikiusaamisen yleisyys</i>	12
<i>Nuorten näkemät kiusaamisen muodot</i>	12
<i>TikTok on toksisin</i>	14
<i>Kiusattujen omakohtaiset kokemukset</i>	15
<i>Kiusaaminen jättää pitkät jäljet</i>	16
<i>Kiusatun toimintatapa on olla tekemättä mitään</i>	18
Jatkuvasti kiusatut nuoret	19
<i>Jatkuvasti kiusatut ovat useimmiten poikia</i>	19
<i>Jatkuvasti kiusatut ja kiusaamiseen puuttuminen</i>	19
<i>Jatkuvasti kiusatut viettävät muita enemmän aikaa puhelimellaan</i>	20
Nettikiusaamisen mitättömät seuraukset	21
Miksi nettikiusaamista tapahtuu?	22
Nettikiusaamisen puuttumisen keinot	24
<i>Nettikiusaamistilanteiden selvittämisen keinot</i>	24
Miten nettikiusaamista ehkäistään?	26
<i>Nuorten oma vastuu nettikiusaamisessa</i>	26
<i>Aikuisten rooli kiusaamisen vastaisessa työssä</i>	27
<i>Nuorten toiveita aikuisille</i>	28
<i>Nettikiusaaminen tulee ottaa vakavasti</i>	29
Johtopäätökset	30
Toimenpide-ehdotukset	33
Muistiinpanoja	35

Tiivistelmä

Nettikiusaaminen on vakava ja yhä yleisempi ilmiö nuorten keskuudessa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) vuonna 2025 toteuttama kysely paljastaa huolestuttavia muutoksia nuorten kokemuksissa ja näkemyksissä nettikiusaamisesta. Vaikka digitaalisen median ja somen käyttö on lisääntynyt, suurin osa nuorista kokee puhelimen vaikuttavan hyvinvointiinsa neutraalisti tai myönteisesti. Nettikiusaaminen on kuitenkin yleistynyt ja muuttunut entistä hienovaraisemmaksi ja moninaisemmaksi ilmiöksi, mikä tekee siitä vaikeasti tunnistettavaa ja puututtavaa.

Kyselyn mukaan nuoret havaitsevat kaikkia nettikiusaamisen muotoja päivittäin. Erityisesti TikTokissa kiusaaminen on yleistä. Kiusaaminen ilmenee usein haukkumisena, epäsuorana ilkeilynä, vihjailuna ja tahallisen viesteihin vastaamatta jättämisenä tai ulossulkemisena. Kiusaaja on usein tuntematon henkilö, joskin nettikiusaaminen liittyy kiinteästi koulussa tapahtuvaan kiusaamiseen. Anonyymiyys ja kasvottomuus verkossa mahdollistavat kiusaamisen ilman merkittäviä seurauksia kiusaajille. Tämä luo digitaalisiin ympäristöihin pelkoa, turhautumista ja ahdistusta, ja mahdollistaa vihapuheen, väärän tiedon levittämisen, rasismia ja kiusaamisväkivallan.

Kyselyssä ilmenee, että kiusatut nuoret eivät usein pyydä apua, ja nettikiusaamisen sivustaseuraajien määrä kasvaa. Nuoret jättävät entistä yleisemmin puuttumatta näkemäänsä kiusaamiseen, mikä pahentaa tilannetta. Tytöt ja muunsukupuoliset puuttuvat poikia useammin kiusaamistilanteisiin. Huolestuttavaa on, että poikien kasvuympäristö verkossa on kova ja kyynistävä, ja he kokevat kiusaamisen usein harmittomana, vaikka se aiheuttaa monelle mielipahaa. Osa

nuorista ei tunnu tunnistavan mikä on nettikiusaamista ja mikä harmitonta huumoria.

Nuoret kokevat, että heillä itsellään on suuri vastuu nettikiusaamisen vähentämisessä. Vanhemmilta nuoret toivovat läsnäoloa, välittävää asennetta ja ongelmien ratkaisutaitoja. Aikuisten on tärkeää ymmärtää nettikiusaamisen moninaiset muodot ja että se voi usein tästä syystä jäädä aikuisilta huomaamatta. Nettikiusaamisen vakavimmat seuraukset kasaantuvat pienelle nuorten ryhmälle, joka joutuu jatkuvan kiusaamisen kohteeksi. Kiusaaminen aiheuttaa ahdistusta, itsetunto-ongelmia ja sosiaalista eristäytymistä. Jatkuvasti kiusattu on usein myös itse kiusaaja. Kyselystä ilmenee, että väkivaltaista kiusaamista sisältävän materiaalin näkijöiden osuus kasvaa iän myötä, ja jatkuvasti kiusatut näkevät näitä sisältöjä keskimääräistä enemmän.

Nuoret kertoivat kyselyssä ajatuksiaan nettikiusaamisen ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Nuoret peräänkuuluttavat some- ja pelialustojen vastuuta kiusaamisen vähentämisessä. Nuorten hyvinvoinnin tukeminen ja mielekäs vapaa-ajan tekeminen ovat keskeisiä keinoja kiusaamisen ehkäisemiseksi. Nuorten oma toiminta ja vertaistuki ovat erityisen tärkeitä nettikiusaamisen ennaltaehkäisyssä. Tunnekasvatus ja kiusaamiseen puuttuminen ovat nuorten mielestä keskeisiä toimenpiteitä varhaiskasvatuksessa ja kouluissa.

Nuoret ja nettikiusaaminen 2025 kysely ja selvitys on toteutettu osana Mannerheimin Lastensuojeluliiton mediakasvatustyötä. Raportin perustiedot on koostanut ja analysoinut yhteistyössä MLL:n asiantuntijoiden kanssa Suvi Tuominen ja Anniina Lundvall.

Esipuhe

Toivo on tekoja – Aikuisten tehtävä on tukea hyvää mediaelämää

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) on tehnyt mediakasvatustyötä jo vuosikymmenten ajan, tukien lasten ja nuorten hyvinvointia muuttuvassa ja yhä digitaalisemmassa maailmassa.

MLL:n työ perustuu lapsen oikeuksiin ja lasten osallisuuteen – nuorten ääntä kuunnellen ja heidän kokemuksiaan arvostaen.

Nuoret ja nettikiusaaminen 2025 raportin tavoitteena on tarjota ajantasaista tietoa netissä tapahtuvasta kiusaamisesta ja sen kehityssuunnista. Vertailtaessa nuorten vastauksia edelliseen, MLL:n vuonna 2021 toteuttamaan tiedonkeruuseen, esiin nousee monia huolestuttavia muutoksia. Somealustojen anonyymius ja aggressiiviset algoritmit tekevät kiusaamisesta vaikeasti puututtavaa ja aiempaa harvempi nuori kertoo kiusaamisesta aikuiselle. Osassa nuorten vastauksissa korostuu yhä koveneva ja kyynistynyt arvomaailma. Kiusaaminen on haukkumisen lisäksi hyvin hienovaraista vihjailua ja ulkopuolelle jättämistä, mutta myös raakoja väkivaltatekoja, rasismia ja vihapuhetta. Tekoälyllä voidaan tuottaa kiusaamissisältöjä, jotka haastaa medianlukutaitoa ennen näkemättömällä tavalla. Nettikiusaamiseen ei edelleenkään puututa tarpeeksi, valvontatoimenpiteet ontuvat ja nettikiusaamisen seuraukset ovat kiusaajille ovat mitättömät.

Vaikka nuorten digimedian ja somen käyttö on lisääntynyt 2000-luvulla, suurin osa kyselyyn vastanneista kokee puhelimen vaikuttavan hyvinvointiinsa neutraalisti tai myönteisesti. Nettikiusaaminen näyttäytyy usein yksittäisinä tilanteina, joista nuoret selviytyvät eri keinoin – joko tois-

tensa tukemina tai jättämällä asian taakseen. He osaavat toimia somessa ja peleissä itsenäisesti ja hyödyntää monia teknisiä ja sosiaalisia selviytymisstrategioita. Somepalveluiden ja pelien moninaisuus tekee heidän verkkokokemuksiinsa yksilöllisiä.

Nuoret peräänkuuluttavat avovastauksissaan aikuisilta, somealustoilta ja yhteiskunnalta päättäväisiä ja sinnikkäitä toimia kiusaamisen kitkemiseksi. He toivovat vastuullisempaa somekulttuuria, tehokkaampaa moderointia ja konkreettisia keinoja puuttua kiusaamiseen. Kiusaamisen ratkaiseminen ei saa olla nuorten harteilla. Aikuisilla on vastuu ja velvollisuus toimia. Se vaatii tuekseen tietoa, resursseja, avointa keskustelua, parempia valvontamekanismeja ja nuorten äänen kuulemistä päätöksenteossa. Toivottomuus ei ole vaihtoehto. Jokainen pienikin teko, joka vähentää nettikiusaamista, on askel kohti turvallisempaa lapsuutta, jota enenevässä määrin vietetään digitaalisissa ympäristöissä.

Lämmin kiitos jokaiselle kyselyyn vastanneelle nuorelle. Kiitos myös lapsista ja nuorista välittävälle ja heistä huoltaville kouluille, jotka osallistuvat kanssamme kiusaamisen vastaiseen työhön.

Sinisen valon sukupolvea on suojeltava – yhdessä.

Milla Kalliomaa, pääsihteeri

Kyselyn tavoite ja toteutus

Kyselyn toteutus

MLL:n Nuoret ja nettikiusaaminen -kyselyn vastaukset kerättiin verkkokyselyllä joulukuussa 2024. Tavoitteena oli kuulla nuorten ajatuksia nettikiusaamisesta ja saada tietoa heidän kokemuksistaan netissä, sosiaalisessa mediassa ja digitaalisissa peleissä.

Kyselystä levitettiin tietoa kouluille MLL:n sosiaalisten medioiden, Nuortennetin sekä kouluyhteistyön ja mediakasvatuksen uutiskirjeiden ja sähköpostilistojen kautta. Linkkiä jakoivat myös MLL:n yhteistyötahot ja eri sidosryhmät omista kanavissaan. Kyselyn linkki löytyi myös Nuortennetistä.

Vastaava nettikiusaamiseen keskittynyt kysely toteutettiin MLL:ssa edellisen kerran vuonna 2021. Tässä raportissa vertaillaan soveltuvin osin nyt saatuja vastauksia kyseiseen kyselyyn. Osaan kysymyksistä tehtiin tarkennuksia, mikä otettiin huomioon vastausten vertailussa. Osa kysymyksenasetteluista on ollut hieman erilaisia, mutta tietyiltä osin vertailu oli mahdollista.

Aiemman kyselyn tapaan, myös tämänkertaiseen kyselyyn saatiin runsaasti avoimia vastauksia. Raporttiin on poimittu vastauksia, jotka tuovat aiheeseen lisävalaistusta, mutta valinta ei pyri edustamaan kaikkia avoimia vastauksia. Vastauksissa oli mukana paljon "en osaa sanoa" -tyyppisiä vastauksia ja myös epäasiallisia kommentteja.

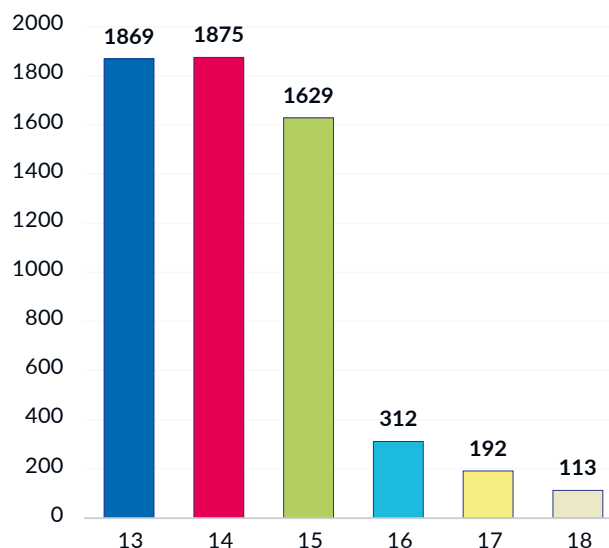
Kyselydatan analysoinnissa on hyödynnetty tekoälyä. Edistyneelle kielimallille Claude-3.5-Haiku-200k syötettiin avoimia vastauksia, joista sitä pyydettiin tekemään sisältöteemojen luokitteluita. Kaiken tekoälyn tuottaman tiedon oikeellisuus on tarkistettu aineistosta.

Mitä nettikiusaaminen tarkoittaa?

Nettikiusaaminen on tieto- ja viestintätekniikan välityksellä tapahtuvaa toistuvaa ja tarkoitukseista tietyn kohteen vahingoittamista, häirintää, loukkaamista tai nolaamiseen pyrkivää toimintaa. Käytännössä nettikiusaaminen voi olla esimerkiksi ilkeitä kommentteja, uhkauksia, huhujen levittämistä, nolaamista ja häirintää. Se voi myös liittyä koulukiusaamiseen. Nettikiusaamisen vakavuutta ja laajuutta lisää esimerkiksi kuvien ja videoiden nopea leviäminen. Kiusaamisen kohteelle on psykologisesti ja sosiaalisesti haavoittavaa, kun muut jakavat materiaalia ja tykkäävät siitä. Vakavimmillaan nettikiusaaminen voi täyttää rikoksen tunnusmerkit. Uusia haasteita tuovat muun muassa väkivalta- ja alistusvideot sekä tekoälyllä tuotetut kiusaamissisällöt.

Vastaajien taustatiedot

Kyselyyn vastasi yhteensä 6372 10–25-vuotiaasta nuorta. Tähän analyysiin valittiin tarkastelun kohteeksi 13–18-vuotiaat vastaajat, joita on kaikkiaan 5990 (ks. Taulukko 1). Valtaosa vastaajista on yläkouluikäisiä eli 13–15-vuotiaita - yhteensä 5373 vastaajaa ilmoitti iäkseen joko 13, 14 tai 15. Siten 16–18-vuotiaiden vastaajien määräksi jää yhteensä vain noin 600.

Taulukko 1. Vastaajien ikä.

Vastaajista 3028 (51 %) on tyttöjä, 2638 (44 %) poikia ja 93 (2 %) muunsukupuolisia. 231 kyselyyn vastannutta nuorta ei halunnut ilmoittaa sukupuoltaan.

Suurin osa vastaajista (19 %) on kotoisin Uudeltamaalta. Seuraavaksi suurimmat vastaajaryhmät ovat Satakunnan (9 %), Pohjois-Pohjanmaan (10 %), Pohjois-Karjalan (7 %) ja Varsinais-Suomen (7 %) nuoret. Loput vastaajista sijoittuvat varsin tasaisesti ympäri Suomen.

Taustatietoja (ikä, sukupuoli, maakunta) hyödynnetään osana analyysiä ja tilastollisesti merkittävät erot tuodaan esiin raportissa. Ristiintaulukointia varten maakunnat ryhmiteltiin alueellisesti Tilastokeskuksen suuralueryhmittelyn mukaisesti Etelä-Suomeen, Länsi-Suomeen, Itä-Suomeen ja Pohjois-Suomeen.

Nuorten digitaalinen mediankäyttö

“Katoen liikaa youtube-videoita ja halusin tehdä samalla lailla, mitä näin videoissa. Kun pelasin pelejä en kuunnellut mitä mun vanhemmat kertoivat minulle, koska olin keskittynyt siihen peliin. Myös se kun olin nuori ja kun piti ottaa puhelin pois niin hermostuin ja aloin kiukuttelee ja huutamaan häiritsevästi.”

“Aika kuluu liian nopeasti ja asioita jää hoitamatta jos vain laittaa puhelimen. Puhelimella käytettyä aikaa pitäisi hallinnoida. Toki vaikeata jopa aikuisillekin niin kuis nyt lapsien pitäisi osata itse säädellä.”

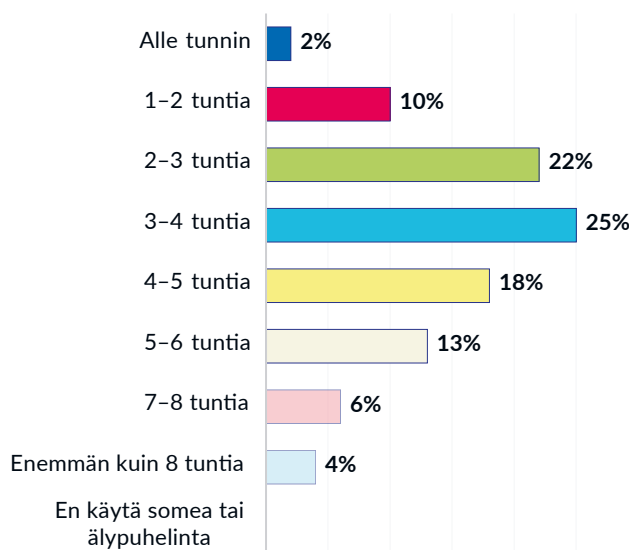
Älypuhelin saadaan käyttöön yhä aikaisemmin

Suurin osa vastaajista (45 %) on saanut ensimmäisen älypuhelimensa 7-vuotiaana eli todennäköisesti esikoululaisena. Merkittävä joukko on saanut laitteen jo alle 7-vuotiaana eli ennen kouluikää (27 % vastaajista). Tytöt ovat saaneet ensimmäisen älypuhelimensa hieman nuorempina kuin pojat ja muunsukupuoliset. Tytöistä 29 prosenttia on saanut puhelimen jo alle 7-vuotiaana, kun taas poikien osuus on 24 prosenttia ja muunsukupuolisten 21 prosenttia.

Ensimmäinen älypuhelin saadaan yhä nuorempana: 18-vuotiaista vastaajista 37 prosenttia on saanut ensimmäisen älypuhelimensa viimeistään 7-vuotiaana, kun taas 13-vuotiaista se on ollut 7-vuotiaana jo 77 prosentilla.

Suurin osa vastaajista (78 %) on sitä mieltä, että puhelin on saatu käyttöön juuri sopivassa iässä. 11 prosenttia vastaajista kuitenkin kokee olleensa liian nuori saadessaan ensimmäisen oman älypuhelimensa ja vain pari prosenttia vastaa olleensa liian vanha saadessaan ensimmäisen puhelimensa. Viidesosa kyselyyn vastanneista nuorista ei osaa arvioida asiaa.

Puhelimella ja sosiaalisen median parissa vietetään aikaa useampia tunteja päivässä (ks. Taulukko 2). Neljännes nuorista arvioi käyttävänsä tähän aikaa 3–4 tuntia ja 22 prosenttia 2–3 tuntia. Neljä tai sitä useampi tunti kuluu 41 prosentilla vastaajista. Ne, jotka käyttävät aikaa alle kaksi tuntia, ovat selkeä vähemmistö (12 %).

Taulukko 2. Kuinka paljon arvioit viettäväsi aikaa puhelimella ja/tai somessa päivittäin? (N=5990)

Puhelimella ja somessa vietyssä ajassa on merkittäviä eroja sukupuolten välillä: muunsukupuolisista 54 prosenttia ja tytöistä 51,5 prosenttia on puhelimella tai somessa yli neljä tuntia päivässä, kun taas pojista vain 29 prosenttia ylittää samaan tuntimäärään. Puhelimella tai somessa vietetty aika lisääntyy iän noustessa.

Digipelaamiseen käytettävä aikamäärä on somen käyttöä vähäisempää. Esimerkiksi 3–4 tuntia päivittäin pelata on vain 9 prosenttia kaikista vastaajista. 57 prosenttia nuorista pelaa maksimissaan pari tuntia päivässä ja heistäkin noin puolet alle tunnin, mistä voi päätellä, että pelaaminen voisi olla niin sanottua kasuaalia pelaamista esimerkiksi bussimatkoilla tai välitunneilla. Suurkuluttajat, jotka pelaavat päivittäin vähintään neljä tuntia ovat merkit-

tävä joukko ja heitä on 10 prosenttia vastaajista.

Myös pelaamisen osalta sukupuolten välillä on merkittäviä eroja. Pojista ja muunsukupuolisista 18 prosenttia pelaa yli neljä tuntia päivässä, kun taas tytöistä 4 prosenttia pelaa yhtä paljon. Tytöistä 44 prosenttia pelaa alle tunnin päivässä, kun taas pojista 13 prosenttia ja muunsukupuolisista 16 prosenttia ilmoittaa pelaavansa näin vähän aikaa.

MLL:n vuonna 2021 laaditussa vastaavassa kyselyssä ei eroteltu ajankäyttöä somen ja pelien suhteen. Silloin 60 prosenttia vastaajista (n=1123) vietti arkipäivisin aikaa somessa, netissä ja peleissä yli neljä tuntia päivässä.

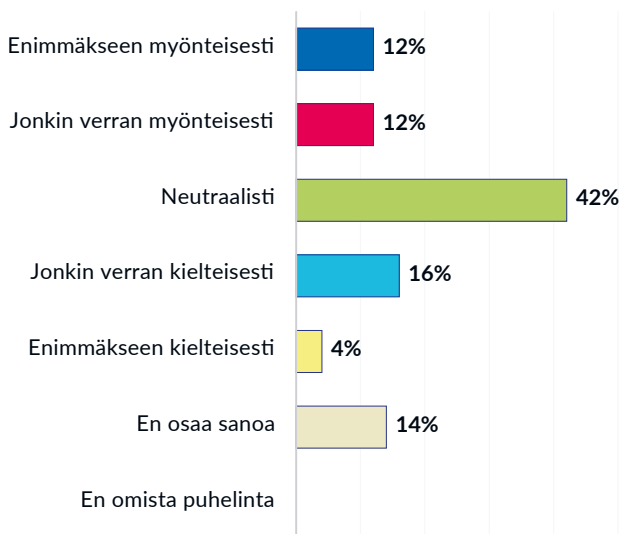
Puhelimen käytön myönteiset ja kielteiset vaikutukset

Kysyttäessä puhelimen käytön vaikutuksia omaan hyvinvointiin vastaukset jakautuvat siten, että myönteisiä vaikutuksia kokevien määrä (24 %) on hiukan suurempi kuin kielteisiä vaikutuksia kokevien määrä (20 %). Suuri osa vastaajista (42 %) kokee, että vaikutukset ovat neutraaleja (ks. Taulukko 3).

Tytöt arvioivat puhelimen käytön hyvinvointivaikutukset jonkin verran kielteisemmiksi kuin muut: kielteisiä vaikutuksia kokee 23 prosenttia tytöistä, 18 prosenttia pojista ja 16 prosenttia muunsukupuolisista. Vastaavasti tytöistä 22 prosenttia, pojista 26 prosenttia ja muunsukupuolisista 30 prosenttia on sitä mieltä, että vaikutukset ovat myönteisiä.

län myötä nuoret tunnistavat kielteisiä vaikutuksia enemmän. Jopa 49 prosenttia 18-vuotiaista arvioi puhelimen käytön hyvinvointivaikutukset kielteisiksi, kun taas 13-vuotiaista vain 15 prosenttia.

Pohjois-Suomessa asuvista 25 prosenttia arvioi puhelimen käytöllä olevan kielteisiä vaikutuksia, kun muilla alueilla prosenttiluku on 18-20 prosenttia.

Taulukko 3. Miten oma puhelimen käyttösi vaikuttaa mielestäsi omaan hyvinvointiisi? (N=5990)

Kun vastaajia pyydetään arvioimaan, miten he arvelevat ikätovereidensa puhelimen käytön vaikuttavan heidän

hyvinvointiinsa, tulokset poikkeavat arvioista suhteessa vastaajan omaan hyvinvointiin. Jopa puolet vastaajista arvioi, että puhelimen käyttö vaikuttaa ainakin jonkin verran kielteisesti muiden samanikäisten hyvinvointiin. Myönteisten vaikutusten kannalla on 11 prosenttia vastaajista ja neutraalien 25 prosenttia.

län noustessa nuoret arvioivat kielteisiä vaikutuksia olevan enemmän paitsi itseensä, myös ikätovereihin. Jopa 70 prosenttia 18-vuotiaista arvioi ikätovereidensa puhelimen käytön hyvinvointivaikutukset kielteisiksi, kun taas 13-vuotiaista näin arvioi 43 prosenttia.

Pohjoissuomalaisista nuorista 56 prosenttia arvioi ikätovereidensa puhelimen käytön hyvinvointivaikutukset negatiivisiksi, eteläsuomalaisista 53 prosenttia, länsisuomalaisista 48 prosenttia ja itäsuomalaisista 46 prosenttia.

Vastaajat saivat kertoa omin sanoin siitä, mitkä puhelimen tapahtumat asiat vaikuttavat omaan hyvinvointiin myönteisesti tai kielteisesti. Tähän kysymykseen vastasi 1578 nuorta. Avoimen kysymyksen vastausten valossa puhelimen merkitys nuorille ulottuu paljon teknistä välinettä syvemmälle - se on kontaktipinta maailmaan, oppimisympäristö ja emotionaalisen tuen lähde. Toisaalta se myös syö keskittymiskykyä ja fyysisistä aktiivisuutta.

Nuorten avoimet vastaukset vahvistavat asteikkokysymysten tuloksia: he tunnistavat puhelimen käytöllä olevan sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia hyvinvointiin. Positiivisina vaikutuksina korostuvat erityisesti sosiaaliset ulottuvuudet - nuoret pitävät yhteyttä ystäviinsä, jakavat kokemuksia ja saavat vertaistukea. Lisäksi puhelin toimii tärkeänä yhteydenpitovälineenä niille, joilla on esimerkiksi kaukana asuva vanhempi tai muu läheinen sukulainen.

Nuorten mukaan puhelin toimii rajattomana oppimisympäristönä, jossa voi opiskella kieliä, seurata uutisia ja etsiä tietoa omista kiinnostuksen kohteistaan. Viihteelliset toiminnot, kuten musiikin kuuntelu, pelaaminen ja videoiden katselu, auttavat heitä rentoutumaan ja säätämään mielialaa. Monille puhelimen käyttö lievittää ahdistusta ja alakuloisuutta, esimerkiksi musiikin avulla. Lisäksi puhelin tuo turvallisuuden tunnetta - ilman sitä ulos lähteminen voi tuntua pelottavalta.

“Auttaa keskittymään ku voi vaikka pelaa jotain mikä ei tarvitse sen enempää keskittymistä, myös musiikin kuuntelu auttaa ainakin itseäni keskittymään ja ahdistukseen.”

“Fanitan tiettyä bändiä ja somen kautta saan tietoa esimerkiksi keikoista ja uudesta musasta, joka vaikuttaa hyvinvointiin myönteisesti.”

“Iltaisin rauhotun katsomalla videoita ja viestittelemällä kavereiden kanssa.”

“Olen oppinut englantia peleistä ja sanavarastoni on kasvanut huikeasti kuuntelemalla äänikirjaa.”

Kielteisistä vaikutuksista vastauksista piirtyy esiin merkittävimpinä ajankäyttölliset ja psyykkiset haasteet, joiden koetaan myös olevan yhteydessä toisiinsa. Moni vastaaja tuskaillee, että puhelimella roikkuminen vie aikaa muulta tärkeältä, ja tuntuu vaikealta lopettaa puhelimen käyttöä. Liiallinen puhelimen käyttö näyttää vaikuttavan nuorten opiskeluaikaan ja aktiivisuuteen, mikä ilmenee esimerkiksi läksyjen laiminlyömisinä ja muiden harrastusten vähenemisenä.

Erityisen ongelmalliseksi muodostuvat sosiaalisessa mediassa ja lyhytvideopalveluissa vietetyt tunnit, jotka nuorten oman kokemuksen mukaan syövät keskittymiskykyä ja passivoivat. TikTok mainitaan useimmiten somealustana, joka koukuttaa ja jonka sisällöt tuottavat pahaa mieltä. Nuoret kokevat myös terveydelliset vaikutukset huolestuttavina. Pitkät puhelimen käyttöjaksot häiritsevät unta, aiheuttavat päänsärkyä ja fyysisen aktiivisuuden vähenemistä.

“Aikaa jota voisin käyttää läksyihin, kokeisiin valmistautumiseen tai liikuntaan menee usein puhelimen käyttämiseen.”

“En mene heti nukkumaan silloin kun pitäisi. Pää tulee usein kipeäksi.”

“Voimaton ja laiska olo puhelimen paljon käytön jälkeen.”

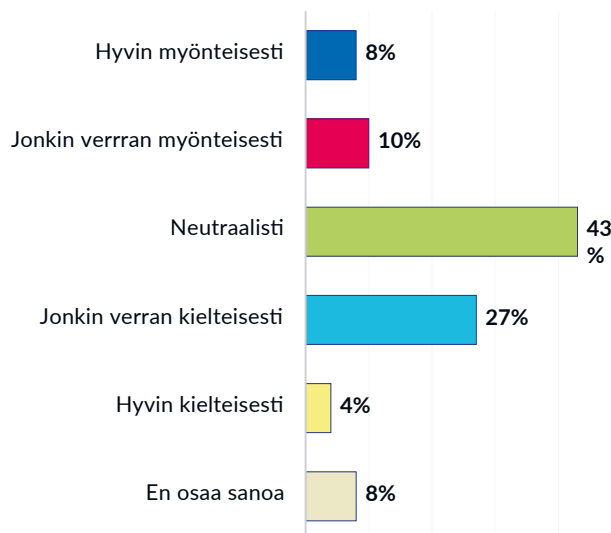
“Kun käytän somea ja puhelinta tosi tosi paljon se vaikuttaa mun mielialaan kielteisesti koska some on niin huono paikka varsinkin kun olen tutustunut niin nuorena someen. Se alentaa mielialaa ja pilaa mun aivot.”

Aikuisten kielteinen asenne nuoren puhelimen käyttöön

Suurin osa kaikista vastaajista (43 %) kokee, että omat vanhemmat tai muut läheiset aikuiset suhtautuvat pääasiassa neutraalisti nuoren puhelimen käyttöön (ks. taulukko 4). Vastaajista 31 prosenttia kokee, että kännykän käyttöön suhtaudutaan vähintään jonkin verran kielteisesti. Hyvin kielteisesti kännykän käyttöön suhtautuvia vanhempia on nuorten arvion mukaan kuitenkin vain vähän. Nuorista 18 prosenttia arvioi, että vanhemmat suhtautuvat puhelimen käyttöön pääosin myönteisesti.

Tytöt ja muunsukupuoliset arvioivat omien vanhempien suhtautumisen jonkin verran kielteisemmiksi kuin pojat: 34 prosenttia tytöistä ja muunsukupuolisista kokee vanhempien suhtautumisen olevan jonkin verran tai hyvin kielteistä, kun poikien kohdalla luku on 26 prosenttia. Vastaavasti tytöistä ja muunsukupuolisista 16 prosenttia ja pojista 20 prosenttia on sitä mieltä, että vanhempien suhtautuminen on myönteisiä.

18-vuotiaista 57 prosenttia arvioi vanhempiensa suhtautuvan puhelimen käyttöön neutraalisti. Jos 18-vuotiaat otetaan pois aineistosta, ikä korreloi vanhempien kielteisen suhtautumisen kanssa. 13-vuotiaista 28 prosenttia kokee, että vanhemmat suhtautuvat puhelimen käyttöön kielteisesti ja prosenttiosuus nousee iän noustessa ollen 17-vuotiailla 45 prosenttia.

Taulukko 4. Miten arvelet sinulle läheisten aikuisten, kuten vanhempien, suhtautuvan puhelimen käyttösi? (N=5990)

Nuorilta kysyttiin myös, miten he uskovat aikuisten yleisesti suhtautuvan nuorten puhelimen käyttöön. Nuorten kokemus muiden kuin läheisten aikuisten suhtautumisesta on huomattavasti negatiivisempi: jopa 58 prosenttia kokee aikuisten suhtautuvan vähintäänkin jonkin verran kielteisesti, ja heistä 14 prosenttia hyvin kielteisesti. Neutraalisti kokee suhtautuvan 25 prosenttia ja myönteisesti 8 prosenttia. Arvio aikuisten kielteisestä suhtautumisesta vahvistuu nuorten iän noustessa.

Tytöt arvioivat aikuisten yleisen suhtautumisen jonkin verran kielteisemmiksi kuin muut sukupuolet: 64 prosenttia tytöistä, 58 prosenttia muunsukupuolisista ja 52 prosenttia pojista kokee kielteistä suhtautumista yleisesti aikuisten taholta. Vastaavasti muunsukupuolisista 3 prosenttia, tytöistä 6 prosenttia ja pojista 10 prosenttia, on sitä mieltä, että aikuisten yleinen suhtautuminen nuorten puhelimen käyttöön on myönteistä.

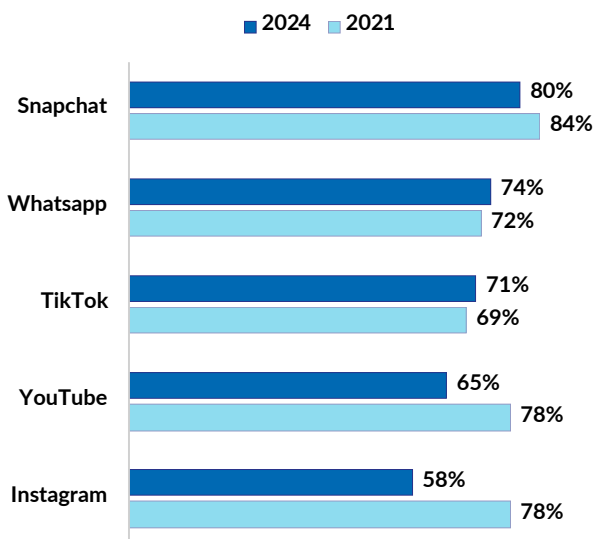
Sukupuoli vaikuttaa sosiaalisen median valintaan

Nuorten suosimat sosiaalisen median alustat ovat vaihdelleet jonkin verran viime vuosina, mutta tutut ja vakiintuneet palvelut säilyttävät yhä vahvan asemansa.

Taulukossa 5 vertaillaan MLL:n vuonna 2021 tekemän kyselyn tuloksia nyt tehtyyn kyselyyn, jotta muutokset palveluiden käytössä tulevat esiin. Huomattakoon, että kysymyksenasettelu edellisessä kyselyssä oli hieman erilai-

nen eivätkä prosentuaaliset tulokset ole kaikilta osin vertailukelpoisia. Kun vuonna 2021 kysyttiin, mitä palveluita nuoret käyttävät, joulukuussa 2024 kysyttiin, mitkä palvelut ovat nuorille tärkeitä tällä hetkellä.

Voidaan kuitenkin tulkita, että suurimmat muutokset koskevat Instagramin ja YouTubeen käyttöä: molempien sijoitus listauksessa on pudonnut. Sen sijaan TikTokin sijoitus on vertailtaessa noussut.

Taulukko 5. Nuorille tärkeimmät (2024, n=5990) ja käytetyimmät (2021, n=1123) sosiaalisen median palvelut.

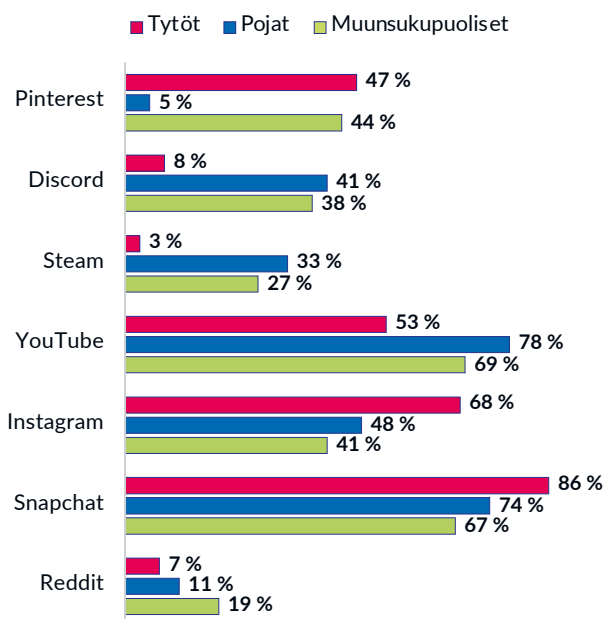
Nuorille tärkeitä somepalveluita ovat myös Pinterest (28 %), Discord (24 %) ja Steam (17 %). Nuoret käyttävät monipuolisesti erilaisia areenoita tuttuja somejättien rinnalla, sillä kyselyyn saatiin kaikkiaan 527 vastausta ”Jokin muu” -vaihtoehtoon. Peleistä mm. Blockblast-palikkapeli, Brawl Stars -sarjakuvamainen toimintapeli, ammuskeluun ja selviytymiseen perustuva Fortnite ja palikoista rakennettuihin pelimaailmoihin sijoittuva Roblox saivat paljon mainintoja tässä kohdassa. Netflix-suoratoistopalvelu ja Spotify-musiikkipalvelu olivat myös monen suosikkeja, samoin pelistriimausalusta Twitch. Tekoälyyn pohjautuva Character.ai on tärkeä sovellus noin 15 nuorelle. Nuorilta kysyttiin erillisessä kysymyksessä suosikkipeliä ja tähän kysymykseen saatiin 4115 vastausta. Hajonta eri pelien välillä oli laajaa, sillä vastauksissa esiintyi noin 400 eri peliä. Fortnite nousee suosikiksi lähes 300 maininnalla. Myös Block Blast saa yli 200 mainintaa. Hay Day, Brawl Stars ja Roblox saavat noin 100 mainintaa. Minecraft jää mainintojen määrässä hieman edellä mainittujen taakse.

Ammuntapelit, kuten Counter-Strike 2, Call of Duty, Apex Legends ja PUBG mainitaan joitakin kymmeniä kertoja. Ajopeleistä mainitaan useimmin Beamng Drive, Forza Horizon ja Assetto. Myös nämä pelit saavat vähintään 10 mainintaa: GTA V/GTA Online, Valorant, Among Us, FIFA, Rocket League, Clash Royale, Overwatch ja League of Legends.

Sukupuolten välillä on merkittäviä eroja tärkeimmissä sovelluksissa. Tytöillä tärkeimpien viiden sovelluksen kärkijoukko on selkeä: Snapchat (86 %), TikTok (77 %), WhatsApp (73 %), Instagram (68 %), YouTube (53 %). Lisäksi Pinterest sijoittuu tytöillä aivan kärjen tuntumaan (47 %).

Pojilla tärkeimmän sovelluksen maininnat hajoavat useammalle eri sovellukselle, vaikka viisi suosituinta sosiaalisen median palvelua näyttävätkin suhteellisen samalta kuin tytöillä. Poikien tärkeimmät sovellukset ovat YouTube (78 %), WhatsApp (76 %), Snapchat (74 %), TikTok (65 %), Instagram (48 %). Pojilla kärjen tuntumaan yltää myös Discord (41 %).

Muunsukupuolisten tärkeimmät sovellukset ovat WhatsApp (74 %), YouTube (69 %), TikTok (69 %), Snapchat (67 %) ja Pinterest (44 %). Muunsukupuolisilla Instagram (41 %) ei aivan mahdu top 5:een.

Taulukko 6. Suurimpia sukupuolten välisiä eroja tärkeimmissä sovelluksissa.

Myös ikä vaikuttaa jonkin verran somepalveluiden tärkeyteen, joskaan ei yhtä paljon kuin sukupuoli. Suurin ero on Instagramissa, joka on tärkeä 67 prosentille 18-vuotiaista, kun taas 13-vuotiaista se on tärkeä vain 51 prosentille.

Myös alueellisessa vertailussa suurin ero löytyy Instagramin käytöstä. Itä-Suomessa se on tärkeä 64 prosentille, kun taas Etelä-Suomessa 55 prosentille vastaajista. Muut alueet asettuvat tähän väliin.

Nuoret ja netti-kiusaaminen

“Esimerkiksi tiktokin kommenteissa on tosi paljon vihakommentteja. Ne ovat usein rasistisia tai ulkonäköön liittyviä. Myös oman kaveriporukan ryhmächatissa voi tapahtua kiusaamista, kuvien levittelyä ja ulkopuolelle jättämistä.”

“Ei mielestäni kunnon kiusaamiseksi lasketa jotain sääliäviä nimittelyä jos nyt joku niistä ottaa itseensä niin aika ihme. Tietenkin erilaisia ihmisiä on aika paljon, ja eihän se kiusaaminen tietenkään ole okei, mutta ei siellä ketään oikeasti kiusata. Yleensä joku ei vaan pidä videon tai kuvan aiheesta ja heittää jotain surkeaa kommentteihin, mm. ”mitä jos nyt rakennat itselles putkihaulikon ja kohdistat sen suoraan kalloos” mutta toi nyt on enemmän meemi kun oikeasti jotain kiusaamista. Tai sitten mä oon vaa vähän erilainen.”

■ 2024 ■ 2021

Nettikiusaamisen yleisyys

Nuorilta kysyttiin neljän erilaisen kiusaamisen muodon osalta, kuinka usein he ovat huomanneet niitä netissä (ks. taulukko 7). Kaikkien kysyttyjen kiusaamisen muotojen osalta vastausvaihtoehto ”En koskaan” saa eniten vastauksia nuorimmilta vastaajilta ja vähiten vastauksia vanhimmilta vastaajilta. Pojat kertovat nähneensä kaikenlaista kiusaamista harvemmin kuin tytöt ja muunsukupuoliset.

Kaikkien neljän kysytyn kiusaamisen muodon osalta näitä havainneiden osuus on noussut vuodesta 2021 (ks. taulukko 6). Erityisen suuri nousu on ilkeän kommentoinnin kohdalla.

Taulukko 7. Miten usein olet huomannut netissä seuraavia toiseen nuoreen kohdistuvia kiusaamisen muotoja. Päivittäin havainneiden osuus vuosien 2024 (n=5990) ja 2021 (n=1123) kyselyissä.

Nuorten näkemät kiusaamisen muodot

Lähes 80 prosenttia vastaajista on nähnyt toiseen nuoreen kohdistuvaa loukkaavaa nimittelyä ja vähättelyä vähintään joskus, 20 prosenttia jopa päivittäin. Iän noustessa ilkeän kommentoinnin päivittäinen havaitseminen kasvaa suoraan viivaisesti: siinä missä 13-vuotiaista 15 prosenttia on nähnyt ilkeää kommentointia päivittäin, 18-vuotiaista jopa

32 prosenttia on havainnut tämäntyyppistä kiusaamista päivittäin.

Loukkaavien kuvien, videoiden tai huhujen levittämistä on nähnyt vähintään joskus 61 prosenttia vastaajista. 5 prosenttia on nähnyt tällaista päivittäin. Toiseen nuoreen kohdistuvaa ulkopuolelle jättämistä on havainnut vähintään joskus 56 prosenttia vastaajista, 3 prosenttia päivittäin. Muunsukupuolisista jopa 8 prosenttia on nähnyt ulkopuolelle jättämistä päivittäin. Toiseen nuoreen kohdistuvaa uhkailua, painostamista tai kiristämistä on nähnyt vähintään joskus 44 prosenttia nuorista, 3 prosenttia päivittäin.

Neljännes vastaajista on nähnyt netissä videoita tai kuvia vakavista tai väkivaltaisista kiusaamistilanteista. Tämän tyyppisen materiaalin näkijöiden osuus kasvaa lineaarisesti iän noustessa: 13-vuotiaista vain 18 prosenttia on nähnyt tällaista materiaalia, kun taas 18-vuotiaista jopa 43 prosenttia.

Vastaajista 752 kertoo vielä tarkemmin siitä, millainen heidän näkemänsä videoitu väkivaltatilanne oli. Avoimet vastaukset kertovat karua kieltään siitä, millaisissa verkko-ympäristöissä osa nuorista viettää aikaansa. Vastauksissa korostuvat lyöminen, hakkaaminen, potkiminen ja ryhmähyökkäykset yhtä kiusattua vastaan. Videoita on nähty muun muassa Snapchatissa, Redditissä, TikTokissa ja Telegramissa. Rasistisia tekoja kuvaillaan useassa vastauksessa. Vastaajat kertovat myös siitä, että videon näkeminen on ollut ahdistavaa heille itselleen. Näyttää siis siltä, että kiusaaminen täyttää puhtaan väkivallan tunnusmerkit, jossa digitaalinen ja fyysinen ulottuvuus sekoittuvat.

“Yleensä iso porukka kiusaa yhtä. uhria potkitaan tai lyödään ja taustalla muut nauravat ja kuvaavat.”

“No vast oli joku video mitä läheteltii melkee joka paikkaan ja kaikilla oli se, kun yhet tytöt rupes kunnol tappelee ja sit siihe liittyy kaikkee draamaa näitten välillä.”

“Muistan, kun noin kaksi vuotta sitten, minulle näytettiin video missä yhtä minun ikäistä [...] poikaa kiusattiin ja haukuttiin ensin ja sitten hänet hakattiin ja se video oli minulle todella traumaattista katseltavaa.”

“Olen nähnyt videoita joissa ihmisiä hakataan, tapetaan, ihminen tekee itsemurhan, toisten alastonkuvien levittämistä, salaa kuvattuja videoita seksin yhteydessä sekä salakuvia ihmisistä.”

“Video, jossa uhria pahoinpidellään mutta siihen on laitettu tekoälyfilteri jotta videota ei poisteta ja sovellus ei tunnista sitä pahoinpitelyksi.”

Tekoälyä voidaan hyödyntää kiusaamiseen esimerkiksi laatimalla deepfake-videoita tai manipuloimalla kuvia. Vastaajista 13 prosenttia on kohdannut tämäntyyppistä

tekoälyllä tuotettua kiusaamissisältöä. Epävarmojen nuorten määrä vastaajissa on melko suuri, jopa 28 prosenttia ei osannut vastata tähän kysymykseen. Pojat ovat jonkin verran muita sukupuolia varmempia ei-vastauksissaan, samoin kyselyn nuorimmat ikäryhmät eli 13–14-vuotiaat.

Vastaajista 341 kertoi tarkemmin siitä, millaista tekoälyllä tuotettua kiusaamissisältöä oli nähnyt. Tyypillistä vaikuttaa olevan kuvamuokkaus niin, että alastonkuvaan tai -videoon liitetään kiusatun kasvot. Vastauksissa kerrotaan myös videoista, joilla kiusattu on laitettu sanomaan tai laulamaan jotain loukkaavaa. On kohdattu myös tekoälybotteja, jotka lähettävät loukkaavia viestejä. Lisäksi julkisuuden henkilöihin kohdistuvista pilkkavideoista kerrottiin - itse asiassa usea vastaaja kertoo nähneensä nimenomaan julkiksiin, eikä oman ikäisiinsä kohdistunutta tekoälykiusaamista.

“Feikit alaston kuvat, joihin on käytetty tekoälyä.”

“Esimerkiksi tehty hänet laulamaan vaikka jotain toisia ihmisiä loukkaavia kuten esim rasistisia lauluja.”

“Poliittisia juttuja julkiksiin liityen esim julkikkisesta tehty kuva jossa hän muka kannattais trumppia vaikka ei kannata.”

Nuoria pyydettiin kuvailemaan myös omin sanoin, millaista nuorten kohtaama kiusaamisen tyypillisesti somessa, peleissä tai netissä on. Noin 1800 nuorta vastasi tähän kysymykseen. Vastauksista piirtyy kuva siitä, että kiusaaminen ei ole satunnaista, vaan systemaattista ja moniulotteista toimintaa, joka vaikuttaa nuorten hyvinvointiin monin tavoin.

Avoimet vastaukset korostavat edellisen kysymyksen havaintoa siitä, että nettikiusaamisen yleisin muoto on sanallinen haukkuminen ja nimittely. Vastausten mukaan tyypillisesti kiusaaminen kohdistuu nuoren ulkonäköön, pelitaitoihin, seksuaalisuuteen tai etniseen taustaan. Joissakin vastauksissa tulee esiin poikien vähättelevä asenne tyttöjä kohtaan, mikä ilmenee mm. ilkeinä viestinä ja haukkumisena.

“Esimerkiksi erityisesti peleissä epäitsevarmat pojat haukkuvat tyttöjä ja naisia huonoiksi vaikka he olisivat paljon parempia. He myös saattavat käyttää loukkaavia nimityksiä tai vitsailla loukkaavasti.”

“Haukkumista, vitsailua tai uhkailua esim ulkonäöstä, puhetavasta, videoiden sisällöstä tms. yleisiä haukkuja/vitsailuja esim joidenki oksennusemojen käyttö, läskiks/laudaks haukkumine eri tavoin jne.”

“Pelitaitojen arvostelu, ulkonäön arvostelu, videon laadun tai sisällön kritisointi. Videoissa, joissa on useampia ihmisiä/nuoria, yhtä vähätellään ja haukutaan verrattuna muihin videon henkilöihin.”

“Kaikki mun ikäset pojat on misogynistisia ja heittää läppää et nainen kuuluu keittiöön jne.”

Merkittävä kiusaamisen piirre on anonymiteetti ja vitsin verukkeella tapahtuva loukkaaminen. Erityisen haavoittavana nuoret kokevat sen, että kiusaaminen voi sisältää jopa kehotuksia itsemurhaan.

“Kiusaaminen voi olla haukkumista, esimerkiksi tällaista: Mee vittuu vitun neekeri ketään ei halua sua läski, vanhemmas ei rakasta sua tapa itsesi vitun nekrupelle”.

Yksi tapa kiertää somepalveluiden kiusaamisen estokeinoja on käyttää erityismerkkejä. Suodatusjärjestelmät on ohjelmoitu tunnistamaan tiettyjä sanoja ja ilmauksia, mutta käyttämällä erilaisia symboleita käyttäjät voivat viestiä niin, etteivät järjestelmät havaitse kiusaamista. Kun alustat kehittävät uusia estokeinoja ja sääntöjä, nuoret voivat mukauttaa toimintaansa löytääkseen tapoja kiertää niitä.

“TikTokissa sitä esiintyy eniten nykyisin näkee joka päivä viestejä jossa lukee todella loukkaavia asioita ja loppuun on sotkettu outoja merkkejä ettei tiktok poistaisi niitä.”

TikTok on toksisin

Nuoria pyydettiin nimeämään sosiaalisen median alustoja tai pelejä, joissa kiusaamista esiintyy erityisen paljon. 3430 nuorta vastasi tähän kysymykseen.

Selkeästi eniten vastauksia saa TikTok, jonka mainitsee noin kolmasosa vastaajista. Nuorten mukaan kiusaaminen TikTokissa näyttäytyy erityisesti kommenttikentissä, joissa nuoret joutuvat kohtaamaan loukkauksia, ulkonäköön liittyviä kommentteja ja negatiivista palautetta. Myös MLL:n vuonna 2023 toteuttamassa mediakyselyssä TikTok sai eniten mainintoja kiusaamisen ja häirinnän paikkana. Huomionarvoista on, että alustat, joissa kiusaamista todistetaan, on samoja, joilla nuoret viettävät eniten aikaa ja mitkä he itse nostavat itselleen tärkeimmiksi.

“TikTokissa vihakommentit on ihan järkyttäviä, varsinkin nuorten videoissa.”

“TikTokissa, Instagramissa ja Youtubessa tapahtuu kommenttikentässä kiusaamista. Vaikka osa niistä saattaa olla vitsejä, on myös monia, jotka oikeasti vain haluaa pahaa toisille.”

“TikTok ja Instagram. Kommenttikentät on täynnä n-sanaa ja todella kunnialoukkaavia kommentteja. Sellaista se on kun antaa nuorille mahdollisuuden kommunikoida ilman kasvoja.”

Toiseksi eniten kiusaamista kohdataan alustoista Snapchatissa, joka saa nuorten avovastauksissa noin 400 mainintaa. Siellä kiusaaminen on usein piilotettua: anonyymit viestit, kuvien levittäminen ja ryhmäpaineen kautta tapahtuva epäsuora kiusaaminen ovat tyypillisiä muotoja. Instagramin rooli on myös huomattava, erityisesti Reels-videoiden kommenttiosioissa. Muun muassa Snapista ja Instagramista tuttu tarra-ominaisuus mainitaan useamman kerran: kiusatun kasvoista tehdään tarra, jota voi käyttää emojiina ja lähettää eteenpäin naureskeltavaksi.

“Snapchatissa kiusaaminen on vaarallista ku ei jää mitään todisteita.”

“Esim tiktokissa se on usein juuri ulkonäköön kohdistuvaa ja myös rasistisia kommentteja mutta tiedän että esim snäpissä levitellään toisista ilkeitä kuvia ja tarroja ja samaa tapahtuu myös esim discordissa redditissä jne.”

Somekanavien rinnalla myös suosituissa verkkopeleissä kohdataan kiusaamista. Erityisesti Fortnite, Counter-Strike 2 ja Roblox ovat nuorten mukaan merkittäviä kiusaamisen tiloja. Nuorten mukaan erityisesti äänikeskusteluissa ja chat-palstoilla tapahtuu häirintää. Vastauksissa nostetaan esiin esimerkiksi naisvihamielisyys, mikrofonin huutamisen, haukkuminen ja syyttely ja erityisesti kansainvälisissä peliympäristöissä rehottava rasismi. Kiusaaminen vaikuttaa olevan yleisintä kilpailullisissa peleissä. Vastauksissa nousee myös esiin, että kiusaaminen on pelikulttuurissa eräänlainen normi, johon totutaan.

“Overwatch 2 on melko toksinen. Häviöiden jälkeen omilta tiimiläisiltä voi tulla ikävää viestiä.”

“Call Of Duty voicechatti on välillä aika brutaali.”

“Jokainen 18+ peli se on ihan normaalia oon tottunut.”

“CS2 mutta se on vaan huumoria huumoria kaikki ymmärtää tiimissä.”

“Somessa kiusaaminen tuntuu paljon todellisemmalta, sillä se on kohdistettu joltain henkilöä kohtaan jonka tuntee tai luulee tuntevansa. Peleissä taas kiusaaminen/nimittely on normaalia ja tavallaan osa sitä, eikä sitä pidä ottaa vakavasti.”

Kiusattujen omakohtaiset kokemukset

"Koulukiusaamisen yhteydessä musta otettiin kuvia ja niitä levitettiin kiusaajien kaveriporukoissa tarkoituksena vaan nauraa sekä myös ääniviestiä levitettiin missä musta puhuttiin valheellista tietoa. Kaikista ikävimmältä tuntui kun koulun henkilökunta ei koskaan puuttunut asiaan kunnolla, tosi epäoikeudenmukainen olo ja myös vihainen kaikkia osallisia kohtaan."

"Tunnen heidät. En ole tehnyt mitään heille, mutta he lisäsivät minut ryhmään ja en tuntenut suurinta osaa ryhmässä olevia jäseniä. He alkoivat vuorotellen nimitellä, uhkailla sekä haukkua minua. En yhtään tiedä mitä pitäisi tehdä. Asia on jo noin puoli vuotta sitten mutta päässäni se kulkee joka ikinen päivä."

Vastaajista 36 prosenttia ilmoittaa, että heitä on kiusattu verkossa vähintään yksittäisen kerran. Kaikista vastaajista 3 prosenttia (n=151) kokee toistuvaa tai jatkuvaa kiusaamista verkossa. Muunsukupuolisista 7 prosenttia (n=6), pojista 3 prosenttia (n=75) ja tytöistä 2 prosenttia (n=70) kohdalla verkkokiusaaminen on toistuvaa tai jatkuvaa.

Kiusatuksi tulemisen useutta kysyttiin lisäksi erikseen muutaman nettikiusaamisen muodon osalta. Useimmin on koettu ilkeää kommentointia: 44 prosenttia kaikista vastaajista on joutunut itse kohdistuvan loukkaavan nimitelyn, haukkumisen tai vähättelyn kohteeksi ainakin joskus.

Nuorista 7 prosenttia on joutunut ilkeän kommentoinnin kohteeksi vähintään kerran viikossa. Myös vuoden 2021 kyselyssä ilkeät kommentit olivat yleisin kiusaamisen muoto: silloin sitä oli kohdannut 39 prosenttia vastaajista.

Ryhmän ulkopuolelle jättämistä netissä on kokenut 38 prosenttia nuorista. Nuorista 5 prosenttia on jätetty ulkopuolelle vähintään kerran viikossa. Tämä kiusaamisen muoto on yleistynyt vuoden 2021 raporttiin verrattuna, jolloin osuus oli 23 prosenttia.

Loukkaavien videoiden, kuvien tai huhujen kohteeksi on joutunut 24 prosenttia nuorista ainakin joskus. Nuorista 2 prosenttia on joutunut tämäntyyppisen kiusaamisen kohteeksi vähintään kerran viikossa. Tämäkin nettikiusaamisen muoto on yleistynyt hieman suhteessa vuonna 2021 toteutettuun kyselyyn: silloin 21 prosenttia vastaajista kertoi kiusaamiskokemuksista, joissa heistä itsestään oli levitetty loukkaavia kuvia, videoita tai huhuja.

Uhkailua, painostamista tai kiristämistä on kokenut 20 prosenttia nuorista. Nuorista 2,5 prosenttia on joutunut tämäntyyppisen kiusaamisen kohteeksi vähintään kerran viikossa. Vuoden 2021 kyselyssä 16 prosenttia nuorista kertoi, että heihin itseensä oli kohdistunut uhkailua, painostamista tai kiristämistä ainakin kerran.

Muunsukupuoliset erottuvat omana joukkonaan: he ovat kohdanneet kaikkia kiusaamisen muotoja useammin

	Päivittäin tai lähes joka päivä	1–3 kertaa viikossa	1–3 kertaa kuukaudessa	Harvemmin kuin kerran kuukaudessa	En koskaan
Ilkeää kommentointia, esim. loukkaavaa nimittelyä, haukkumista tai vähättelyä	Tytöt 2 % Pojat 4 % Muut 8 %	Tytöt 3 % Pojat 4 % Muut 7 %	Tytöt 8 % Pojat 8 % Muut 16 %	Tytöt 30 % Pojat 29 % Muut 36 %	Tytöt 58 % Pojat 54 % Muut 34 %
Loukkaavien kuvien, videoiden tai huhujen levittämistä	Tytöt 1 % Pojat 1 % Muut 3 %	Tytöt 2 % Pojat 2 % Muut 1 %	Tytöt 5 % Pojat 3 % Muut 9 %	Tytöt 20 % Pojat 18 % Muut 20 %	Tytöt 73 % Pojat 77 % Muut 67 %
Ulkopuolelle jättämistä esim. ryhmästä	Tytöt 3 % Pojat 1 % Muut 9 %	Tytöt 4 % Pojat 2 % Muut 3 %	Tytöt 10 % Pojat 5 % Muut 10 %	Tytöt 29 % Pojat 22 % Muut 31 %	Tytöt 55 % Pojat 70 % Muut 47 %
Uhkailua, painostamista tai kiristämistä	Tytöt 1 % Pojat 1 % Muut 5 %	Tytöt 1 % Pojat 1 % Muut 3 %	Tytöt 4 % Pojat 3 % Muut 8 %	Tytöt 16 % Pojat 13 % Muut 9 %	Tytöt 78 % Pojat 81 % Muut 75 %

Taulukko 8. Miten usein sinuun itseesi on kohdistunut jotakin seuraavista kiusaamisen muodoista? (N=5990).

kuin tytöt ja pojat (ks. taulukko 8). Tytöt ovat kokeneet poikia useammin ryhmän ulkopuolelle jättämistä, pojat taas ovat kokeneet tyttöjä useammin ilkeää kommentointia.

Vastaajilta kysyttiin, millaisia kiusaamistekoja heihin itseensä on kohdistunut viimeksi kuluneen vuoden sisällä. Useimpiin vastaajiin kohdistuneet kiusaamisen muodot ovat epäsuoran kiusaamisen muotoja: epäsuora ilkeily ja vihjailu sekä tarkoituksella vastaamatta jättäminen viesteihin - molempia on kokenut 13 prosenttia kaikista kyselyyn vastanneista nuorista (ks. taulukko 8). Myös kolmannella sijalla oleva vitsiksi tai huumoriksi naamioitu kiusaaminen voidaan laskea lukeutuvan epäsuoraan kiusaamiseen.

Sukupuolten välillä on joitakin eroja viimeisen vuoden aikana koetuissa kiusaamisen muodoissa. Muunsukupuolisiin on kohdistunut kaikenlaisia kiusaamistekoja selvästi yleisemmin kuin tyttöihin ja poikiin. Muunsukupuolisista 19 prosenttia on kokenut vitsiksi tai huumoriksi naamioitua kiusaamista ja 17 prosenttia epäsuoraa ilkeilyä tai vihjailua.

Tyttöihin on kohdistunut kiusaamistekoja yleisemmin kuin poikiin. Tyttöjen kohdalla eniten mainintoja saavat tarkoituksellinen viesteihin vastaamatta jättäminen (18%) sekä epäsuora ilkeily ja vihjailu (16 %). Poikien kohdalla epäsuora ilkeily ja vihjailu (10 %) sekä vitsiksi naamioitu kiusaaminen (9 %) ovat yleisimmin koetut kiusaamisen muodot.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna vaikuttaa siltä, että loukkaavien ja nolojen kuvien jakaminen ilman lupaa on yleisempää nuorempien ikäryhmien keskuudessa. On huomionarvoista, että 13-vuotiaista jopa 26 prosenttia ei osaa sanoa, onko häneen kohdistunut nettikiusaamista viimeksi kuluneen vuoden aikana, kun taas 18-vuotiaista vain 9 prosenttia ei osaa sanoa.

Kiusaaminen jättää pitkät jäljet

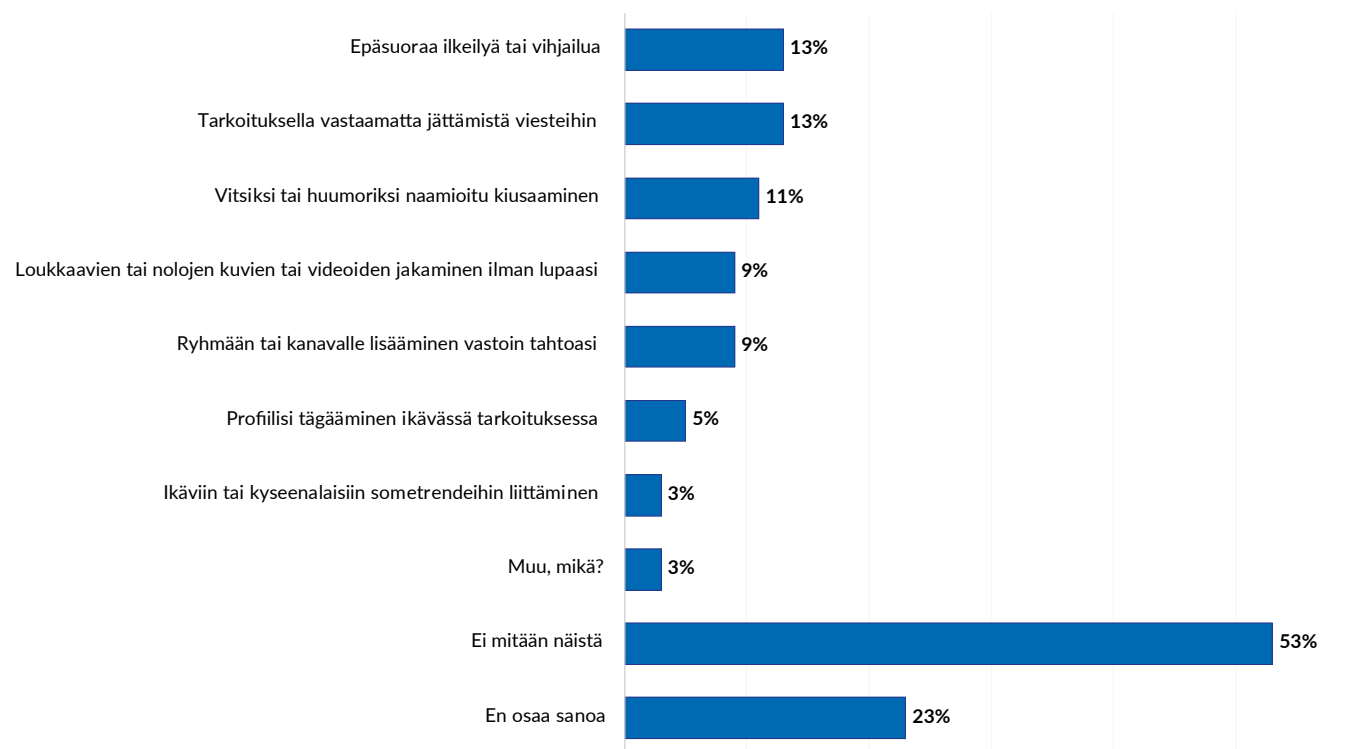
Kiusaamisen vaikutuksista kysyttiin avoimella kysymyksellä. 1500 nuorta vastasi tähän kysymykseen.

Noin neljäsosa vastaajista on sitä mieltä, että kiusaamisella ei ollut oikeastaan minkäänlaisia vaikutuksia. Vastauksista on luettavissa myös erilaisia selviytymisstrategioita - välinpitämättömyyttä, etäännyttämistä ja jopa myötätuntoa kiusaajia kohtaan.

“Ei mitään koska se on vähän oma vika. Voit vaan laittaa puhelimen pois ja estää ”kiusaajan” niinkuin mä oon tehnyt se on helpointa eikä kannata uhriutua pienestä asiasta.”

“En koe että kiusaaminen on minuun vaikuttanut lainkaan, siihen on tottunut. Kun toisen pelissä voittaa niin kyllähän sieltä vastustajalta vähän vihapuhetta tulee.”

“Eipä kummempia. Lähinnä sääliittää kiusaajien puolesta, että kyllä niilläkin täytyy olla vaikeeta.”

Taulukko 9. Onko sinuun kohdistunut viimeisen vuoden aikana seuraavia, kiusaamismielessä tehtyjä tekoja netissä? Voit valita useita. (N=5990)

Muissa vastauksissa kuvaillaan esimerkiksi mielenterveyteen, itsetuntoon ja sosiaaliseen elämään liittyviä vaikutuksia. Vastauksissa mainitaan muun muassa itsetuhoiset ajatukset, ahdistus, epävarmuus, yksinäisyyden tunteet, viiltely sekä ulkonäköpaineet. Nuoret tunnistavat niin välittömiä kuin pitkäkestoisiakin vaikutuksia.

Muutama nuori pohtii vastauksessaan sitä, että kiusaamisella on vaikutuksia myös niihin nuoriin, jotka näkevät tai todistavat kiusaamista. Osa nuorista tunnistaa myös kiusaamisen laajemmat yhteisölliset vaikutukset - miten se muokkaa koko sosiaalisen median kulttuuria ja ilmapiiriä.

“Oma kuva itsestään mennyt negatiiviseksi. Kesti aika kauan tajuta itse siinä, että se ei ollut minun syy ja ei minussa ollut vikaa.”

“Olen masentunut ja ahdistunut siitä ja se jätti minuun jäljen pysyvästi koska nettikiusaajani ovat tuntemiani ihmisiä joita näen lähes viikottain julkisilla paikoilla.”

“Sosiaaliset tilanteet ahdistaa, eikä uskalla puhua asioista enää nii vapaasti.”

“Olen 100% varma että jokainen joka käyttää tiktokia päivittäin ja lukee muiden videoiden kommentteja lukee satoja vihakommentteja päivässä, se herättää varmasti jokaisessa jonkinlaisia tunteita.”

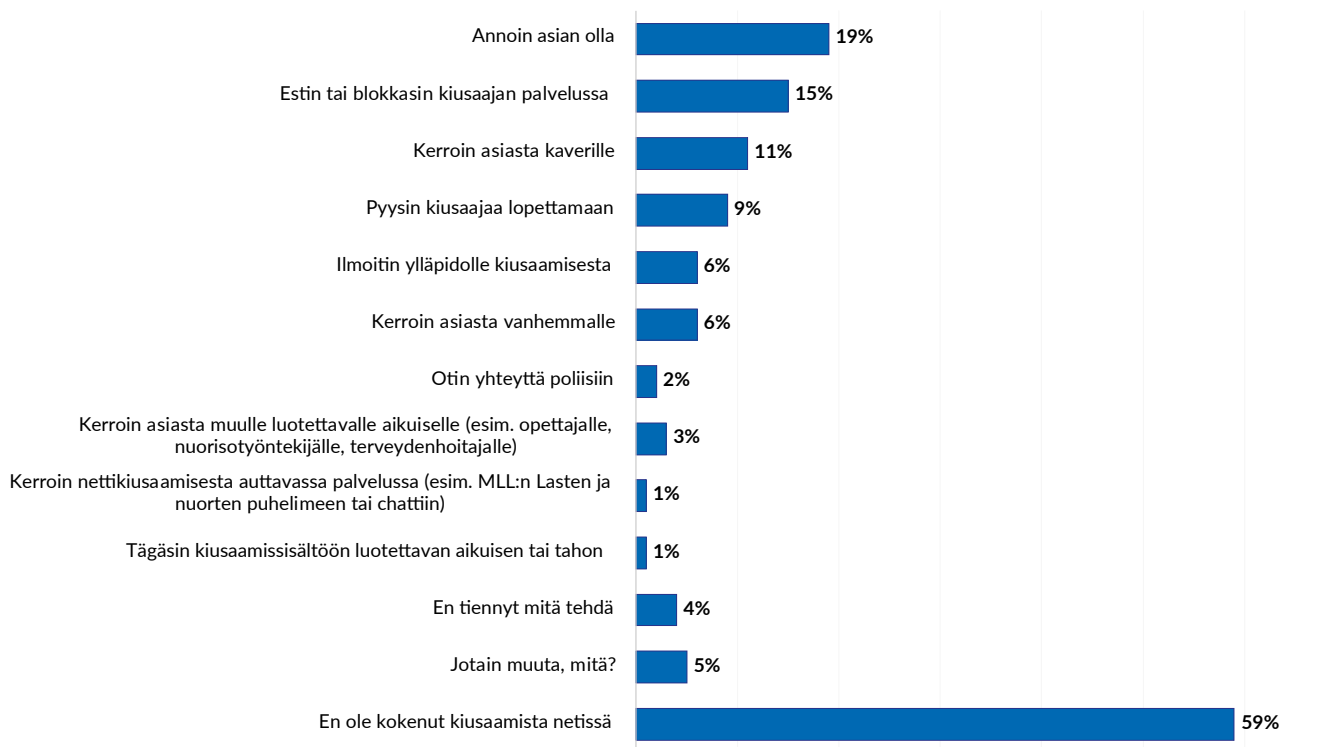
Kiusatun toimintatapa on olla tekemättä mitään

Tilanteessa, jossa nuorta itseään kiusattiin, on yleisin toimintatapa jättää asia sikseen eli nuori ei tehnyt mitään (ks. Taulukko 10). Lähes yhtä yleinen toimintatapa on kiusaajan estäminen tai blokkaminen. Vain 9 prosenttia on kertonut kiusaamisesta luotettavalle aikuiselle - joko vanhemmalle tai ammattilaiselle. Jotain muuta -kohdassa nuoret listasivat lähinnä takaisin haukkumisen ja palveluista poistumisen.

Huomionarvoista on, että 4 prosenttia vastaajista ei ole tiennyt, mitä olisi pitänyt tehdä.

Muunsukupuoliset ja tytöt käyttävät kaikkia listattuja keinoja poikia yleisemmin. Pojat taas antavat muita enemmän avoimia vastauksia, joissa kertovat haukkuvansa takaisin ja poistuvansa palvelusta oma-aloitteisesti.

Vuonna 2021 toteutetussa selvityksessä kysymyksenasettelu ja vastausvaihtoehdot olivat hieman erilaisia, joten prosenttiosuuksia ei voi suoraan vertailla. Joka tapauksessa yleisimmät toimintatavat silloin olivat kiusaajan estäminen tai blokkaminen, kaverille kertominen ja kiusaajien pyytäminen lopettamaan. Asian jättäminen sikseen ei siis noussut keinovalikoiman kärkeen, kuten tässä kyselyssä.

Taulukko 10. Muistele mitä teit tilanteessa, jossa koit sinuun kohdistuvaa kiusaamista netissä. Voit valita useita. (N=5990)

Jatkuvasti kiusatut nuoret

Aineistosta rajautuu 160 nuoren joukko, jota kiusataan jatkuvasti tai toistuvasti. Heidän tilannettaan tarkasteltiin hieman tarkemmin tiettyjen kysymysten valossa.

Jatkuvasti kiusatut ovat useimmiten poikia

Pojat ylikorostuvat hieman jatkuvasti kiusattujen joukossa. Jatkuvasti kiusatuista 47 prosenttia on poikia, 44 prosenttia tyttöjä ja 4 prosenttia muunsukupuolisia.

Jatkuvasti kiusatut ovat kokeneet kaikkia kysyttyjä nettikiusaamisen muotoja viimeisen vuoden aikana yleisemmin kuin kaikki kyselyyn vastanneet nuoret. Yleisimmin he ovat kokeneet epäsuoraa ilkeilyä tai vihjailua (51 % jatkuvasti kiusatuista), vitsiksi tai huumoriksi naamioitua kiusaamista (47 %) ja tarkoituksella viesteihin vastaamatta jättämistä (39 %).

Jatkuva kiusaaminen aiheuttaa erilaisia ongelmia monelle jatkuvasti kiusatulle. He tuovat avoimissa vastauksissa esiin esimerkiksi syömishäiriökäyttäytymistä ja kehonkuvan vääristymiä, vaikeuksia kiinnittyä turvallisesti muihin ihmisiin, painajaisten ja ahdistuksen lisääntymistä, masennusoireita sekä yksinäisyyttä. Toisaalta vastaajien joukossa on myös niitä, jotka kokevat, että kiusaaminen kuuluu asiaan ja nettiin, ja yrittävät olla välittämättä siitä.

“Esim haukkuminen on jäänyt mieleen, kun haukuttiin läskiksi ja rumaksi, aloin laihduttaa ja meikkaamaan enemmän. Nyt painan alle 40kg 14-vuotiaana. Tiedän että olen alipainoinen mutta mielessäni pyörii vain ne haukkujen sanat, joten vaikka minua yritetään auttaa, en pysty lopettaa laihduttamista ja itseni haukkumista.”

“Olen alkanut osittain uskoa kiusaajien sanomiin asioihin. En myöskään enää tämän vuoksi käytä somea samalla tavalla mitä ennen.”

“Sen on oppinut filtteröimään ja katsomaan ”taas itsemurha käskyjä, koska vain kuvaan omaa omituista elämäni.”

“Ei ole minua kovin haittanut koska loppuen lopuksi se on vaan some ja voi niitä henkilöitä estää.”

Jatkuvasti kiusatut ja kiusaamiseen puuttuminen

Jatkuvasti kiusatut nuoret käyttävät useampia puuttumisstrategioita kiusaamisen lopettamiseksi muihin vastaajiin vertailtuna. Esimerkiksi poliisiin yhteydenottoja on tehnyt 9 prosenttia kiusatuista, kun kaikkien vastaajien osalta luku on 1 prosentti. Kiusaamiseen puuttumisen käytetyimmät keinot ovat samat kuin muilla nuorilla. Huomioitavaa on kuitenkin, että suuri osa jatkuvasti kiusatuista eli 44 prosenttia antaa asian olla eikä tee mitään, kun kaikkien vastaajien osalta 18 prosenttia jättää toimimatta. Kiusatuista nuorista 16 prosenttia ei tiennyt mitä tehdä kiusaamistilanteissa, kaikkien vastaajien ryhmässä vastaava prosentti on 4. Ne, jotka vastasivat tekevänsä jotain muuta, mainitsevat vastaanhuokkumisen keinona toimia kiusaajia vastaan.

Avoimissa vastauksissa näkyy nuorten tietynlaista kynnistymistä omaan tilanteeseensa. Osa nuorista on alistunut siihen, että tietynlainen vihainen kielenkäyttö kuuluu verkkoympäristöön eikä sille voi mitään. Tällainen suhtautuminen saattaa selittää sitä, miksi iso osa jatkuvasti kiusatuista antaa asian olla eikä tee mitään.

“Ihan sama missä somessa olet tulet näkemään kiusattua tai itse kokemaan sitä. Asialle ei voi paljon mitään. sanon vain älä ole herkkä tai älä ota tunteisiin.”

“Nykyään kun menee johonkin vaikka chattiin on oletettava että jollain on huono päivä.”

Jatkuvasti kiusatut nuoret näkevät muiden nuorten kiusaamista ja häirintää huomattavasti enemmän kuin ne nuoret, joilla kiusaamiskokemuksia ei ole. Näyttääkin siltä, että kiusatut ajautuvat kanaviin ja ryhmiin, joissa kiusaaminen on arkipäiväisempää. Jatkuvasti kiusatut arvioivat näkevänsä huomattavasti enemmän tekoälyllä tuotettuja kiusaamissisältöjä sekä kuvattua väkivaltaa verrattuna muihin nuoriin.

“Olen nähnyt monia kymmeniä videoita missä ihmisiä hakataan, pakotetaan nuolemaan kengän pohjat jne valitettavasti se on nykyään aika arkipäivää.”

“Vanhassa koulussani tuttujani vedettiin hiuksista, potkittiin, lyötiin ja hakattiin. Lopuksi hänelle vielä naurettiin ja tapahtuneesta kuvattiin video jota levitettiin somessa.”

Kiusatut ovat muita nuoria useammin tukena muille kiusatuille ja hyödyntävät erilaisia strategioita muiden nuorten kiusaamisen vähentämiseksi. Esimerkiksi 31 prosenttia heistä on jutellut kiusaamista kokeneen tutun nuoren kanssa, kun koko vastaajajoukossa vastaava osuus on vain 14 prosenttia. Samoin 29 prosenttia jatkuvasti kiusatuista on antanut konkreettisia neuvoja kiusaamiseen puuttumiseksi (koko joukossa 15 prosenttia).

“Sen takii ku itel on kiusaamisen kohteena kokemusta ja tietää sen kiusatun fiiliksen, nii koitan parhaani mukaa puuttuu siihe ja puhuu kiusaajalle et tää ei oo ok ja kiusatulle et jos kohtaa kiusaamista, sanoo siitä luotettavalle aikuiselle.”

“Ei oikeastaan mitään en välitä (itseni kohdalla) Olen itseni kohdalla sitä mieltä että Vihaajat vihaa. Minusta kiusaaminen muita kohtaan mitä olen nähnyt on kamalaa, miten niin kamalia asioita voi sanoa muille.”

Jatkuvasti kiusatut arvioivat muita nuoria yleisemmin että kiusaajat ovat kiusatulle tuttuja henkilöitä. 22 prosenttia kiusatuista toteaa, että kiusaajat ovat tuttuja esimerkiksi koulusta tai harrastuksista ja 10 prosenttia vastaa, että ne ovat netistä tuttuja. Kaikkien vastaajien osalta prosentit ovat 9 ja 4. Avoimet vastaukset valottavat sitä, millaisin eri tavoin koulu-kiusaaminen linkittyy verkkokiusaamiseen.

*“Koulussa vessan seinään oli kirjoitettu ”*mun nimi* tapa ittes vitun huora”, asiasta oli laitettu opettajien whatsapp ryhmään kuva, eli kaikki oli tietoisia. Vain yksi avustaja kyseli asiasta ja edelleen kyselee silloin tällöin kuulumisia.”*

“Siitä ei olet tullut turvallinen olo kävellä esim. ulkona ja miettii välillä että onko kiusaajien haukkumat asiat totta.”

“Tänä syksynä luokka teki yhteisen snäppiryhmän missä oli kaikki muut paitsi minä. Tosi ulkopuolinen ja riittämätön olo.”

Toimivista kiusaamiseen puuttumisen keinoista jatkuvasti kiusatut nuoret ovat pääosin samaa mieltä muiden nuorten kanssa. Nopean puuttumisen arvioi hyväksi keinoksi 44 prosenttia kiusatuista, kun taas muiden nuorten kesken vastaava prosentti on 57: kiusatut nuoret ovat saattaneet kokea omakohtaisesti, että nopea puuttuminen ei auta tilanteen ratkaisemisessa. Pieni ero on myös siinä, kuinka hyväksi keinoksi luotettavalle aikuiselle kertomista pidetään: 14 prosenttia kiusatuista kokee, että se on hyvä keino, muut nuoret (19 %) ovat hitusen toiveikkaampia aikuisen puuttumisen vaikuttavuudesta. Kiusattujen nuorten vastaukset eivät myöskään eroa muista nuorista siinä, miten he näkevät eri tahojen kuten päättäjien ja muiden aikuisten mahdollisuuksiin vaikuttaa nettikiusaamiseen.

Vastauksista erottuu hyvin huomionarvoisena se, että jatkuvasti kiusatut ovat usein myös itse kiusaajia: jatkuvasti kiusatuista peräti 29 prosenttia myöntää itse kiusanneensa netissä, kun koko vastaajajoukossa vastaava luku on vain 8 prosenttia.

Jatkuvasti kiusatut viettävät muita enemmän aikaa puhelimellaan

Vertailtuna muihin vastaajiin jatkuvasti kiusatut viettävät enemmän aikaa puhelimellaan. Jatkuvasti kiusatuista 48 prosenttia (77 nuorta) käyttää aikaa yli 4 tuntia puhelimella tai sosiaalisessa mediassa päivittäin, kun kaikista vastaajista 41 prosenttia yltää samaan tuntimäärään. Jatkuvasti kiusatuista 18 prosenttia on puhelimella yli 7 tuntia päivässä, kun kaikkien vastaajien osalta prosenttiosuus on 10. Kiusatut nuoret käyttävät pääasiassa samoja somepalveluita kuin muutkin nuoret. Tosin heille Discord, Telegram ja Reddit ovat jonkin verran tärkeämpiä kuin muille nuorille.

Myös peleihin kulutettu aika on jatkuvasti kiusatuilla suurempi verrattuna muihin vastaajiin. Pelaajanuoret erottuvat kiusattujen ryhmässä omana alaryhmänään, jotka eivät suhtaudu kiusaamiseen kovin vakavasti tai ohittavat sen kulttuuriin kuuluvana.

“Peleissä jos kiusataan niin se on harvoin oikeasti kiusaamista, yleensä se on vaan semmosta chillii häröilyä.”

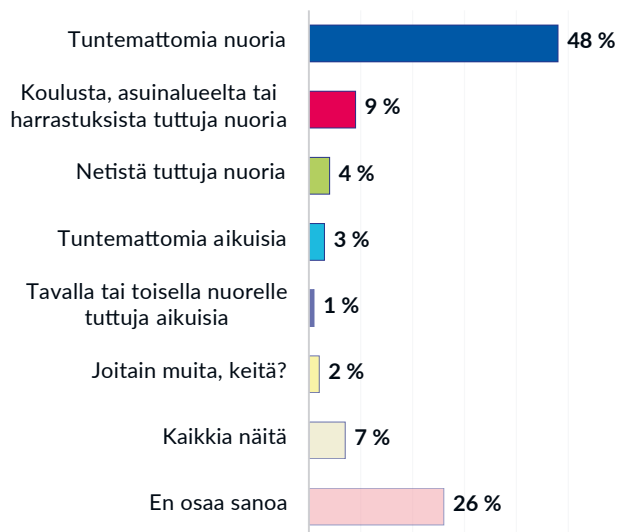
Hieman yllättäen jatkuvasti kiusatut nuoret eivät tunnista puhelimen aiheuttamia hyvinvointiin liittyviä vaikutuksia juuri enempää kuin muutkaan nuoret. Esimerkiksi 22 prosenttia kiusatuista kokee puhelimen käytön aiheuttavan negatiivisia vaikutuksia, kun kaikista vastaajista 20 prosenttia kokee niin.

Avoimissa vastauksissa monet jatkuvasti kiusatut kuvailevat sitä, että kavereiden kanssa yhteydenpito lisää heidän hyvinvointiaan ja kiusaaminen puolestaan heikentää. Muutamassa vastauksessa mainitaan esimerkiksi uskonto sekä neuropsykiatriset oireet, joista voi päätellä, että nämä nuoret kuuluvat taustansa vuoksi erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin nuoriin.

Nettikiusaamisen mitättömät seuraukset

“No siis ei siitä seurauksia koitunut. Vaan keskusteluja ja paljon katumusta.”

Vastaajat arvioivat, että suurimmaksi osaksi netissä kiusaavat ovat nuoria, joita kiusatut eivät tosielämässä tunne lainkaan (ks. Taulukko 11). Tämä tulos tukee tämän kyselyn tulosten valossa esiin tulevaa havaintoa, että suurelle osalle nuorista nettikiusaaminen jää yksittäisten ja satunnaisten kokemusten varaan.

Taulukko 11. Jos mietit ikäistesi nuorten netissä kohtaamaa kiusaamista, keitä netin kiusaajat ovat mielestäsi useimmiten? (N=5990)

Joitain muita -vastausvaihtoehdon valinneet antoivat tekstikentässä myös kiinnostavaa lisätietoa esimerkiksi siitä, että eri nettiympäristöissä saattaa kiusata “randomit”, kun taas toisissa tutut.

“Peleissä tuntemattomia, mutta somessa jotain kavereita joille on tehnyt jotain pahasti.”

Nuorista 8 prosenttia kertoo kiusanneensa itse netissä. Muunsukupuolisista 16 prosenttia kertoo kiusanneensa, pojista 11 prosenttia ja tytöistä 4 prosenttia. Yleisimmin kiusaajia löytyy 16-vuotiaiden joukosta. Erittäin kiinnostavaa on, että merkittävä osa (17 prosenttia) nuorista ei osaa arvioida, onko kiusannut vai ei.

Suuri osa kiusaajista kokee, ettei kiusaamisesta ole seurannut heille itselleen yhtään mitään. 302 muita kiusannutta vastasi kysymykseen, jossa kysyttiin kiusaamisesta itselle koituneita seuraamuksia. Osa vastaajista raportoi kokeneensa pahaa mieltä ja toisaalta moni kokee myös saaneensa kiusaamisesta mielihyvää. Muutama vastaaja toteaa myös, että kun kiusasi takaisin, niin itse koettu kiusaaminen loppui siihen.

“Minua ei enään kiusattu kun kiusasin takaisin.”

Yksittäisiä mainintoja on siitä, että palvelun ylläpitäjä on antanut varoituksen tai bannit. Kourallinen vastaajista kertoo päätyneensä keskustelemaan asiasta aikuisten kanssa ja saaneensa esimerkiksi kotiarestia. Tämän kyselyn valossa näyttää siltä, että kiusaaja pääsee netissä erittäin vähällä – joskin moni vastaaja on kokenut kolauksen omassatunnossaan eikä kiusaamisesta ole tullut hyvä olo.

“Ei mitää pahaa koska ketään ei kiinnosta.”

“Siitä ei tule niin paljon seuraksia ja oletetaan, että se on hauskaa.”

“Nauran paljon ja pari bannia on tullu niskoille.”

“Kiusatut ovat tulleet uhkailemaan fyysisellä väkivallalla.”

“Minut estettiin palvelusta ja jouduin puhutteluun opettajan ja rehtorin kanssa.”

“Omatunto kolkuttaa sitten, kun tunteet ovat laskeutuneet.”

“Tyyppi jota kiusasin esti minut. Ja itsestä tuntui ihan surkeelta kun kaverit sai mut yllytetty kiusaamiseen.”

Miksi nettikiusaamista tapahtuu?

“Kasvottomuus tuo turvaa, ja ihmiset voivat olla ajattelemattomia ja julmia oman viihteensä vuoksi, ja esim. tiettyjen mielipiteitten jatkuva näkeminen voi muuttaa omia mielipiteitä, joten jos väärälle puolelle nettiä joutuu, sinne voi jäädä jumiin, ja perusempatia ja ymmärrys siitä että muutkin ovat ihmisiä heikkenee.”

Kiusaajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä syitä siihen, miksi kiusaa netissä muita. Tähän kysymykseen vastasi 341 nuorta. Ne, jotka ovat kiusanneet netissä, arvioivat tehneensä sen lähinnä hvin ja hauskuuden vuoksi tai tyytymättömyyden torjumiseksi. Yli puolet kommenteista koskee peliympäristöjä, joissa vastaajat toteavat kiusanneensa, koska pelikaveri on epäonnistunut tai vastaaja itse on epäonnistunut pelikaverin moka vuoksi. Myös se, että on joutunut itse kiusaamisen kohteeksi ensin, mainitaan syynä, minkä vuoksi itse on alkanut kiusaamaan muita. Vastauksista on tulkittavissa syrjivää puhetapaa erityisesti pelimaailmassa - sitä esiintyy myös tämän kyselyn vastauksissa.

“Koska henkilö oli vammainen, homo, transu, tumma tai muuten vain tyhmä, hölmö yms.”

“Joskus jossain pelissä joku kersa huutaa ja alkaa vituttamaan niin hiljennän hänet tällä.”

“Se on osa pelikulttuuria tiimi räiskintäpeleissä.”

“Koska se haukku mua ja puhu minusta selän taka sen taki halusin kosta.”

“En tajunnut nuorempana, että läppä ei välttämättä ole vain läppää jonkin toisen mielestä.”

Avoimissa vastauksissa kiusaajat kertovat erityisesti haukkuneensa ja kommentoineensa ilkeästi. Sen sijaan muista kiusaamisen muodoista ei juurikaan kerrota tämän kohdan avoimissa vastauksissa omin sanoin.

Kyselyssä oli myös avoin kysymys siitä, miksi nuoret uskovat nettikiusaamista tapahtuvan. Tähän kysymykseen vastasi 2341 nuorta. Vastaukset vaihtelevat täysin asiattomista melko analyttisiin vastauksiin nettikiusaamisen syistä.

Anonymiteetti nousee nuorten vastauksissa selkeästi keskeisimmäksi kiusaamisen mahdollistajaksi. Nimimerkin takana toimimisen vuoksi kiusaamisesta ei koidu järin vakavia seuraamuksia nuorten kokemuksen mukaan. Nuoret tunnistavat, että digitaalinen ympäristö mahdollistaa välittömän, ajattelemattoman reagoinnin. Verkkoympäristö tarjoaa suojaavan naamion, jossa voi sanoa toisaalta ihan omalla nimelläkin asioita, joita ei koskaan sanoisi kasvotusten.

“kukaan ei tiedä ketä sä oot ja sä saat tehdä ihan mitä haluat eikä kukaan löydä sua.”

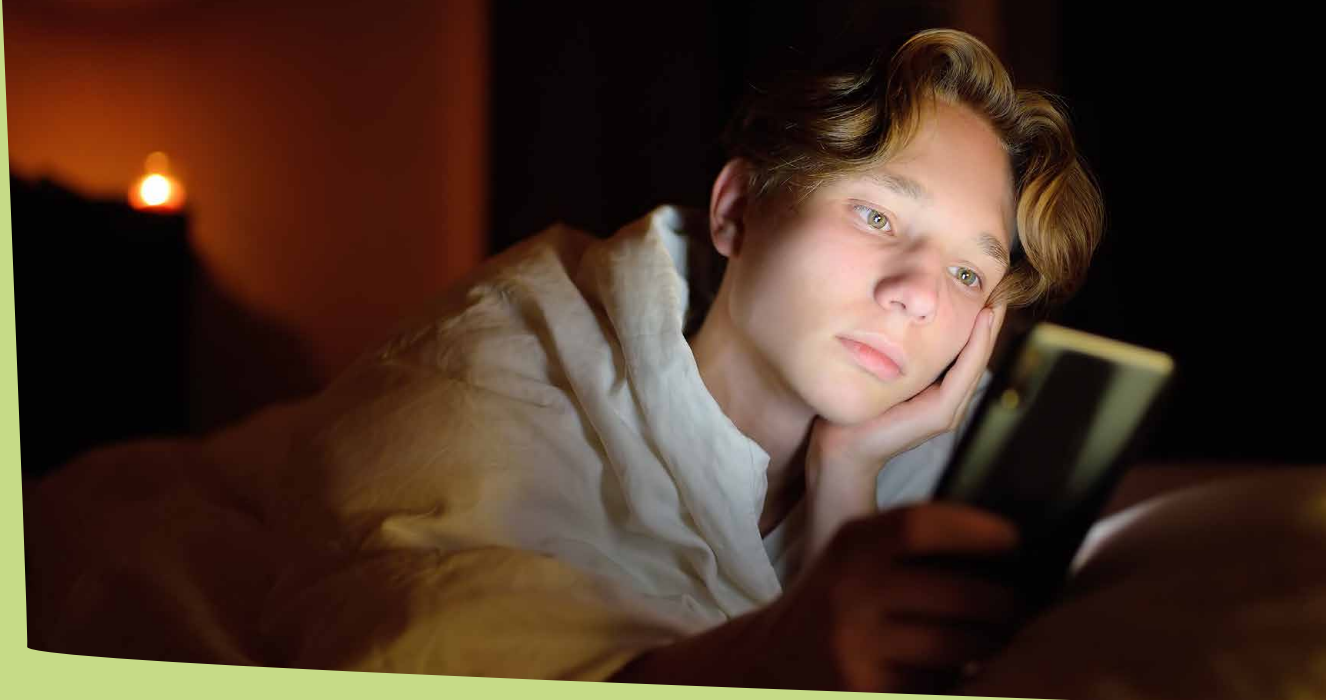
“Koska nuorilla on se ajattelutapa että anonyyminä voi kommentoida ja sanoa mitä vain ilman seurauksia.”

“Se on helppoa ja anonyymiä, eikä kiusaaja edes välttämättä ajattele kiusaavansa vaan jakavansa mielipiteensä ilman filteriä.”

“Koska ei oikein pysty itse näkemään kiusaamisen vaikutusta henkilöön, jos kiusaa jotain tuntematonta.”

“Asiat eivät tunnu todellisilta joten siellä on helppo sanoa helposti.”

Toinen merkittävä nettikiusaamisen syy on nuorten vastausten mukaan kiusaajien oma pahoinvointi. Nuoret tunnistavat, että kiusaaminen on usein oire tekijänsä sisäisestä tuskasta. ”Kiusaaja purkaa pahaa oloaan” on ajatus, joka toistuu lukuisissa vastauksissa. Kiusaajaa itseään voi olla kiusattu ensin, jolloin hän saattaa kostaa kiusaajilleen tai jakaa omaa huonoa oloaan eteenpäin. Muutamassa vastauksessa on myös pientä kritiikkiä yhteiskuntaa kohtaan.

"Jos jollain ei mene kovin hyvin omassa perheessä niin se voi purkaa sitä kiukkua toiseen."

"Ihmiset purkavat omaa huonoa oloaan esim. peleissä epäonnistumisesta."

"Koska jotkut luulee että asia on hauskaa tai sitten heillä on omia ongelmia joita koittavat peittää kiusaamalla muita heikkouksistaan."

"Ihmisillä on paha olla koska suomi on niin toimiva "hyvinvointivaltio"."

Osa nuorista on sitä mieltä, että jotkut ihmiset ovat luonnostaan epäempeattisia: heillä on halu kiusata muita tai olla "kusipää" muita kohtaan. Nuoret tunnistavat myös, kuinka kiusaajan oma epävarmuus, kateellisuus tai kapeakatseisuus voi kanavoitua aggressiiviseksi käyttäytymiseksi verkossa. Lukuisissa vastauksissa toistuu lisäksi ajatus siitä, että kiusaajilla on tylsää tai ei ole muutenkaan tekemistä.

"Ihmiset vaan tykkää hännää toisia mut eniten vihaan ulkonäön arvostelua ja se tulee yleensä pojilta mut myös tytöiltä ne on ehkä vaan kateellisia."

"Koska jotkut ihmiset on todella kusipäisiä ja näkee jotain hauskaa siinä että muille tulee paha olla."

"Koska jotkut ovat kateellisia muista ihmisistä tai ei hyväksy että toinen on erilainen."

"Sitä tapahtuu myös koska somessa näät ihmisiä joilla on kokonaan erilaisia elämiä, ihmisiä joiden kanssa et

viettäisi aikaa normaalisti. Näitä ihmisiä tulee helposti kiusattua koska ei pysty käsittämään sitä miksi ne elävät sillä tavalla."

"Ihmiset riitelevät nykyään paljon enemmän koska, se on heidän mielestä hauskaa ja nuoret tykkäävät kun jotakuta kiusataan. Luulen että nuorilla on nykyään paljon tylsempää joten riitely on jotenkin kivempaa."

Osa nuorista pohtii vastauksissaan kiusaamisen määritelmää ja tuo esiin subjektiivisen kokemuksen kiusatuksi tulemisesta. Moni tuo myös esiin sen, että kiusaajan tarkoitus voi olla hassuttelu, mutta se koetaan kiusaamisena.

"Kaikil on oma mielipide siitä mitä se on. Jos jollekin sanoo pelissä, että tämä on huono onko tämä kiusaamista? Johtuuko kiusaaminen siitä miten toinen tuntee sen vai siitä mikä teko on? Ja mistä pitää tietää missä raja menee vitsailun ja kiusaamisen välillä?"

"Joku voi tuntea kiusaatulta, jos heidät tapetaan monta kertaa pelissä vaikka pelin tarkoitus on tappaa."

"Ihmiset ovat epävarmoja, ennakkoluuloisia ja luulevat sen olevan hauskaa, eivätkä ymmärrä mitä se toiselle aiheuttaa"

Joistakin vastauksista on luettavissa kaveripaine tai kiusaamisen halu tulla hyväksytyksi.

"Koska haluaa olla hyväksytty tai on tylsää tai jotai tällästä."

"Jotta voisi kavereille esittää kovaa."

Nettikiusaamisen puuttumisen keinot

Tilanteessa, jossa nuoret ovat huomanneet toisiin kohdistuvaa kiusaamista, yleisin toimintatapa on neuvoa, mitä kannattaisi tehdä (ks. Taulukko 12). Seuraavaksi yleisintä on jutella kiusatun kanssa tai lähettää hänelle rohkaisevia viestejä. Huomionarvoista on, että yhdeksän prosenttia vastaajista on antanut asian olla, kun vuoden 2021 kyselyssä tämä luku oli 21 prosenttia. Tein jotain muuta -kohtaan vastanneet ovat vastanneet esimerkiksi näin:

“En tehnyt mitään kun pelkäsin että minua aletaan kiusaamaan.”

“Yleensä jos kaveria kiusataan niin aletaan kaverin kanssa itse pistämään samaa sontaa takasin.”

“Annoin asian olla koska sain tietää tästä myöhemmin kuin muut ja joku muu oli jo puuttunut tilanteeseen kertomalla aikuiselle.”

Sukupuolittain tarkasteltuna muunsukupuoliset ja tytöt ovat puuttuneet näkemäänsä kiusaamiseen selvästi yleisemmin kuin pojat. Puolustamisen keinoista seuraavat ovat selvästi yleisempiä vanhempien kuin nuorempien vastaaji-

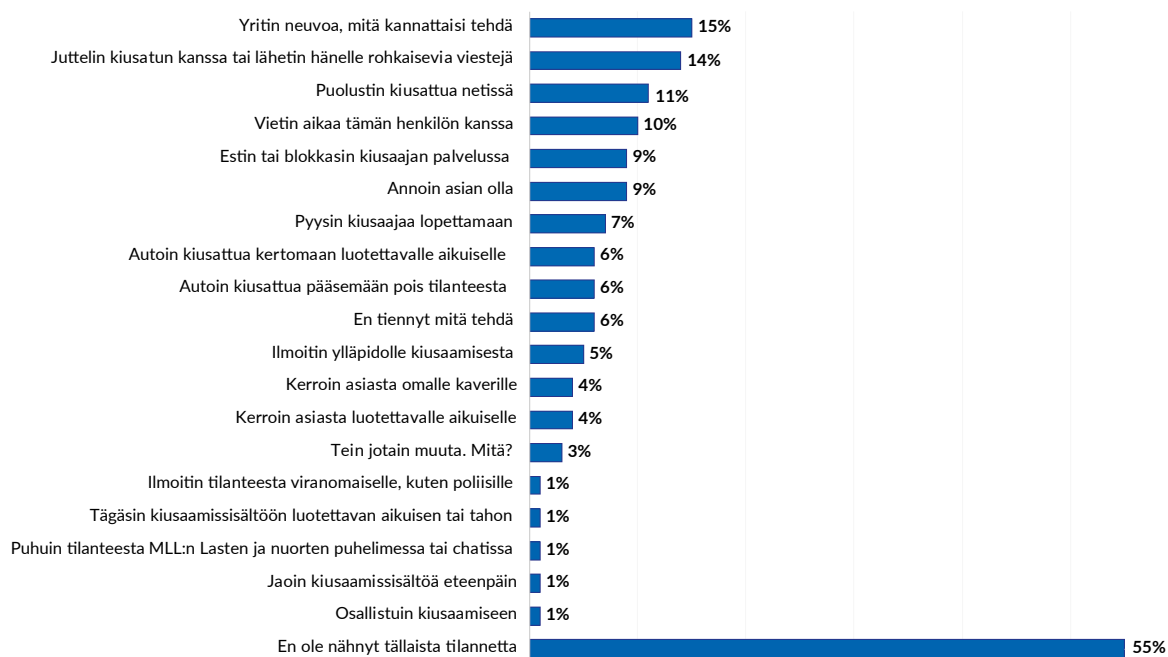
en keskuudessa: rohkaisevien viestien lähettäminen kiusatulle, ajan viettäminen kiusatun kanssa, neuvominen mitä kannattaisi tehdä, ylläpidolle ilmoittaminen, kiusaajan puolustaminen ja kiusaajan blokkaaminen.

Vuoden 2021 kyselyssä nettikiusaamiseen puuttumista kysyttiin hieman eri tavalla ja vastausvaihtoehtoja oli vähemmän. Yleisin toimintatapa silloin oli puolustaa tai tukea kiusattua.

Vuonna 2021 kyselyyn vastanneista nuorista 21 prosenttia kertoi puhuneensa kiusaamisesta luotettavalle aikuiselle, kun nyt vastaava luku on enää 4 prosenttia.

Nettikiusaamistilanteiden selvittämisen keinot

“[Kiusaaja] lopettaa usein vasta sitten kun [asiaan puuttuu] poliisi tai joku muu vaikutus valtainen aikuinen ps. opettajat ei tee paskaakaan kiusaamiseen liittyen.”

Taulukko 12. Muistele tilannetta, jossa jotakuta sinulle tuttua nuorta kiusattiin tai kohdeltiin loukkaavasti somessa, peleissä tai netissä. Teitkö jotain seuraavista? Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot. (N=5990)

Taulukko 13. Mikä on tai olisi mielestäsi toimivinta nettikiusaamistilanteiden selvittämisessä? Voit valita useita. (N=5990)

“Useimmat nettikiusaajat pyrkivät peittämään henkilöllisyytensä, joten kaikkia ei ole helppo jäljittää. Nuorten on myös usein hyvin vaikea kertoa kiusaamisesta, joten siihen pitäisi puuttua ajoissa, mieluiten heti, kun nuori ottaa asian puheeksi.”

Nuorten mielestä toimivinta nettikiusaamistilanteiden selvittämisessä on mahdollisimman nopea puuttuminen ja 56 prosenttia vastaajista on tätä mieltä (ks. Taulukko 13). Kiusaajan blokkauksesta ja muitakin ylläpidon toimenpiteitä pidettiin myös toimivina keinoina.

Ikäryhmittäin tarkasteltuna sosiaaliseen tukeen liittyvissä keinoissa (kaverin tuki, vanhemman tuki, juttelu luotettavan aikuisen kanssa) ei ole suuria eroja eri ikäisten vastauksissa. Sen sijaan tekniset keinot (ylläpidon puuttuminen, tiettyjen sanojen blokkaukset, kiusaajan saama esto) koetaan toimivimmiksi vastaajan iän noustessa. Esimerkiksi kiusaajan saamaan estoon luottaa 30 prosenttia 13-vuotiaista, 33 prosenttia 14-vuotiaista, 35 prosenttia 15-vuotiaista, 41 prosenttia 16-vuotiaista, 52 prosenttia 17-vuotiaista ja 53 prosenttia 18-vuotiaista. Kiusaajan joutuminen vastuuseen ja kovemmat rangaistukset kiusaajille koetaan niin ikään selkeästi toimivampina keinoina vastaajan iän noustessa.

Tytöt kokevat kaikki puuttumisen keinot toimivampina kuin pojat. Muunsukupuoliset asettuvat useimmissa keinoissa tyttöjen ja poikien välimaastoon ollen joissakin keinoissa lähempänä poikia ja joissakin lähempänä tyttöjä. Erityisen suuria poikien ja tyttöjen väliset erot ovat sosiaa-

liseen tukeen liittyvien vaihtoehtojen kohdalla. Esimerkiksi kaverin tuki on toimivaa tytöistä 36 prosentin mielestä, pojista vain 19 prosentin mielestä. Ylläpidon toimenpiteiden ja muiden teknisten keinojen kohdalla erot eivät ole lainkaan niin suuria ja muunsukupuoliset kokevat osan tällaisista keinoista toimivampina kuin pojat ja tytöt. Esimerkiksi ylläpidon puuttumisen tilanteeseen kokee toimivana 28 prosenttia muunsukupuolisista, 24 prosenttia tytöistä ja 23 prosenttia pojista. Tytöt (20 %) ja muunsukupuoliset (19 %) haluaisivat nettikiusaajille tiukempia rangaistuksia kuin pojat (12 %).

Vaikka 9 prosenttia vastaajista on vastannut “Muu, mikä”, useimmat tähän kohtaan annetut tarkennukset ovat itse asiassa samoja keinoja, joita listauksessa on valmiina. Joissakin avoimissa vastauksissa kehoitetaan kiusaamaan takaisin. Joissakin puolestaan ehdotetaan, että kiusattu voisi vain sulkea puhelimen ja poistaa some-kanavat puhelimesta, jolloin ei joudu kiusatuksi. Moni vastaaja kokee, että nettikiusaamista on vaikea saada loppumaan ja että se ikään kuin kuuluu asiaan.

“Pitäisi tehdä uusi muutos missä esim tiktokissa ei pysty tekemään käyttäjää muutakun omalla nimellä ja naamalla.. vannon et 90% kiusaamisist loppuu siie ku seinään.”

“Ei nettikiusaamista voi mitenkään estää. Se on vaa semmonen asia joka tulee aina pysymään.”

“Pistämällä puhelimen tai muun älylaitteen kiinni.”

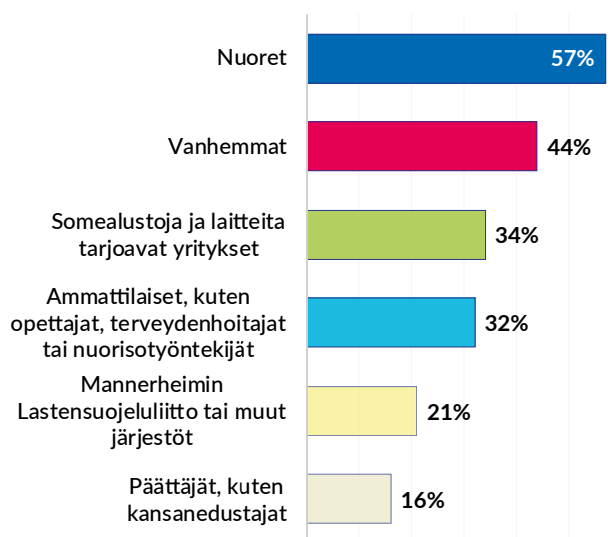
“Mielestäni olet vain poissa niiden ihmisten luota koska jos sinua kiusataan niin itse voit vain lopettaa sen tai vaan unohtaa jutun ja olla pois niiden tyyppien tieltä.”

Miten nettikiusaamista ehkäistään?

Nuorten oma vastuu nettikiusaamisessa

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, millä tahoilla on mahdollisuus tehdä jotain nettikiusaamisen vähentämiseksi. Nuorten näkökulmasta erityisesti nuorilla itsellään on suuri vaikutus siihen, että nettikiusaaminen saadaan vähennettyä (ks. Taulukko 14). Myös vanhempien, somealustojen ja ammattilaisten rooli kiusaamisen kitkemisessä koetaan tärkeänä. Päätäjien ja järjestöjen tekemää työtä ei koeta yhtä vaikuttavana kuin muiden tahojen.

Myös vuoden 2021 kyselystä on tulkittavissa nuorten kokemus siitä, että heillä itsellään on parhaat vaikuttamismahdollisuudet kiusaamiseen puuttumisessa. Silloin 54 prosenttia vastaajista oli täysin eri mieltä siitä, että "Kiusaamiseen, loukkaavaan kohteluun ja häirintään puuttuminen on vain aikuisten asia". Edelleen 57 prosenttia nuorista ajattelee näin.

Taulukko 14. Mitkä seuraavista tahoista voivat mielestäsi tehdä jotain nettikiusaamisen vähentämiseksi? (N=4065)

On huomionarvoista, että lähes 2000 nuorta jättää vastaamatta tähän kysymykseen. He ehkä kokevat kaikkien listattujen tahojen vaikuttamismahdollisuudet keinoiksi tai he saattavat olla väsyneitä vastaamiseen kyselyn loppupuolella.

Tytöt ja muunsukupuoliset ovat kaikkien kysyttyjen tahojen osalta luottavaisempia nettikiusaamisen vähentämiseen kuin pojat. Erityisen suuri ero on ammattilaisten

vaikuttamismahdollisuuksien kohdalla: tytöistä 37 prosenttia, muunsukupuolisista 27 prosenttia ja pojista 26 prosenttia uskoo heidän pystyvän tekemään jotain nettikiusaamisen vähentämiseksi.

Nuorimmat vastaajat ovat epäluuloisempia kaikkien tehojen vaikuttamismahdollisuuksia kohtaan. Erityisen suuri ero on somealustoja tarjoavien yritysten kohdalla: 13-vuotiaista vain 27 prosenttia uskoo niiden mahdollisuuksiin nettikiusaamisen vähentämisessä, kun taas 17- ja 18-vuotiaista 50 prosenttia uskoo niihin.

Vastaajia pyydettiin perustelemaan vastauksiaan kysymykseen mitkä tahot voivat tehdä jotain nettikiusaamisen vähentämiseksi. Avoimissa vastauksissa nuoret toivovat toisilta nuorilta vastuunkantoa ja sitä, että huolehditaan yhteisesti hyvästä ilmapiiristä verkossa. Tämä on nuorten mielestä tärkeää etenkin siksi, että aikuiset kuten vanhemmat tai somepalveluiden ylläpitäjät eivät näe eivätkä pysty puuttumaan verkossa tapahtuvaan kiusaamiseen – parhaimmillaankin he pystyvät vain purkamaan tilannetta ja puuttumaan jo tapahtuneeseen. Ennalta ehkäisemisessä ja nopeassa puuttumisessa nuorilla itsellään on avainrooli.

"Nuoret itse voivat eniten vaikuttaa somen sisältöön, koska heitä siellä on usein eniten."

"Nuoret voisivat sanoa niille nuorille jotka kiusaavat että he lopettaisivat, koska se on mielestäni tehokkaampaa sanoa nuorelta nuorelle kuin aikuisen nuorelle."

"Voisivat yrittää uskaltaa sanoa vastaan eikä vain katsoa vieressä ja olla hiljaa."

"Vain henkilöt itse voivat sopia sen. Jos siihen sekoittaa vanhempia käy vain huonommin jatkossa ja kiusaaminen lisääntyy."

"Kiusaaminen ei tule ikinä loppumaan kokonaan, joten täytyy vain yrittää estää kiusaajia muista ihmisistä."

Nuoret toivovat avoimissa vastauksissa muilta nuorilta konkreettisia käytännön tekoja kiusaamisen estämiseksi:

- mieti, mitä sanot ja miltä muista tuntuu
- ole hiljaa, jos ei ole kivaa sanottavaa
- vaikuta netin keskustelukulttuuriin olemalla itse ystävällinen muille
- kerro aikuiselle, kun näet kiusaamista
- ota kaikki mukaan
- kannusta muita kiusaamisen lopettamiseen
- arvosta toisia nuoria, vaikka he olisivat erilaisia kuin sinä
- puutu itse kiusaamiseen
- puolusta kiusattua
- kannu vastuuta omasta toiminnastasi ja tunnista oma paha olo, jos se kanavoituu kiusaamiseksi
- käytä nettialustoja huolellisesti ja turvallisesti
- ymmärrä kiusaamisen seuraukset

Aikuisten rooli kiusaamisen vastaisessa työssä

Vanhemmilta nuoret toivovat avoimissa vastauksissa nopeaa kiusaamiseen puuttumista ja kiusatun lapsen tuke- mista sekä myös sitä, että omaa lasta rangaistaan, jos hän kiusaa. Vanhempien toivotaan opettavan lapsiaan enem- män siitä, mitä seurauksia kiusaamisella on sekä antaa selkeät rajat toiminnalle. Nuoret toivovat myös, että van- hemmat eivät anna lasten asentaa somepalveluita liian nuorena ja hyödyntävät erilaisia teknisiä keinoja, joilla netin käyttöön voi puuttua jo ennen kuin ongelmia syntyy.

“Voisivat olla enemmän kiinnostuneita nuorten puhelimien käytöstä.”

“Antaa myöhemmin puhelin lapselle ja opettaa lapset oikein.”

Somealustoilta nuoret toivovat tiukempia sääntö- jä, ikärajojen kiristämistä sekä teknisiä estokeinoja, kuten sanojen suodatusta, jotka toimisivat kunnol- la myös suomeksi. Kiusaajien aktiivista poistamista palveluista toivottaan sekä tehokkaampaa keskuste- lujen valvontaa. Myös vahva tunnistautuminen alus- toille nousee esiin ratkaisuna netin anonyymiyden tuomiin ongelmiin.

“Pitää huolta että somealustojen säännöt kieltävät kiusaamisen ja sen, että algoritmi piilottaa videot, eikä anna niille näkyvyyttä. Nettikiusaaminen perustuu näkyvyyteen.”

“Tekevät chatteihin ohjelman, joka automaattisesti sensuroi kirosanoja.”

“Moderaattorit ja palvelun automaattinen kiusaamisen esto”.

Ammattilaisilta, kuten opettajilta nuoret toivovat erityisesti sitä, että kiusaamisesta ja sen seurauk- sista puhutaan aktiivisesti ja siihen puututaan eri- tyisesti silloin, kun kiusaamisen osapuolet ovat toisilleen tuttuja. Myös rangaistuksista toivotaan kerrottavan selkeämmin. Moni nuori toivoo ammat- tilaisten opastavan muiden kunnioittamiseen ja eri- laisuuden ymmärtämiseen.

Ammattilaisia kehoitetaan myös olemaan itse some- sa, jotta he ymmärtävät, millaisesta maailmasta on kysy- mys. Tärkeä on myös nuorten viesti siitä, että he toivovat ammattilaisten olevan yleisesti kiinnostuneita nuorten elä- mästä netissä sekä kysyvän, mitä nuorelle kuuluu. Käytän- nön ideoitakin nuorilla on ehdottaa: esimerkiksi kouluihin ja nuorisotiloihin voisi perustaa kiusaamisvapaita vyöhyk- keitä sekä anonyymeja ilmoituskanavia, joiden kautta oppi- laat voisivat kertoa kiusaamisesta.

“Puhua koulussa siitä että kiusaaminen on oikeesti tosi vakava asia ja herätellä nuoria siihen että kuinka pahalta se kiusatusta tuntuu.”

“Pitäisi olla luotettavia aikuisia, joille voi kertoa siitä vapaasti ja luottaa siihen, että auttavat.”

“Ammattilaiset voisivat ehkä yrittää enemmän liittyä näihin sovellukseen kuten snap ja tiktok.”

Mannerheimin Lastensuojeluliitolta ja muilta järjestöiltä toivotaan tukea, apua ja neuvoja kiusatuille. Nuoret toivovat, että MLL näkyisi enemmän siellä, missä nuoret ovat ja puhuisivat myös vanhemmille nuorten nettikiusaamisesta. Nuorilla on myös toiveita siitä, että järjestö voisi tehokkaammin esimerkiksi tehdä lastensuojeluilmoituksia, valvoa nettialustojen toimintaa ja olla yhteydessä kiusaajiin kiusaamisen lopettamiseksi. Nuorten mukaan järjestön kannattaa jatkaa vastaavien kyselyiden tekemistä ja omien palveluiden aktiivista markkinointia.

“Ottaa esimerkiksi kiusaajiin yhteyttä ja tulla kouluihin kertomaan kiusaamisesta ja siihen liittyvistä seurauksista.”

“Levittää sanaa kiusaamisen lopettamisesta esim jollain mainoksella.”

“Nämä kyselyt ovat hyviä kaikille, sain itsekin nyt vähän muistutusta kiusaamisesta.”

“Voisivat mainostaa enemmän toiminnastaan, koska itse en edes ikinä muista että tällaisia on olemassa.”

Päätäjiltä nuoret toivovat lakien ja asetusten säätämistä sekä kovempia rangaistuksia, jotta kiusaaminen saadaan kuriin. Saattaa olla, että nuoret eivät tunne lain-säädäntöä kovin hyvin ymmärtääkseen, että siellä on jo toimivia työkaluja, joita voi hyödyntää kiusaamistapauksissa. Toisaalta haasteena on se, että yksinomaan Suomen normeilla ei muuteta kiusaamisen sallivaa, kansainvälistä nettikulttuuria.

Päätäjiltä toivotaan sekä kiusaajille että kiusatuille nopeampaa apua mm. parempien mielenterveyspalveluiden avulla.

Myös somealustojen kieltäminen mainitaan sekä niiden pakottaminen tehokkaampaan puuttumiseen kuten ikärajojen noudattamiseen. Päätäjiltä halutaan myös puheenvuoroja siitä, miten kiusaaminen on vaikuttanut heihin sekä konkreettista puhetta kiusattujen nuorten puolustamiseksi. Päätäjien tehtävä on nuorten mielestä pitää asiaa esillä ja ottaa se tosissaan.

“Laitta lain, jolla poistetaan heti kaikki vihakommentointi.”

“Voi käsitellä tai tehdä lakeja joka tekisi kiusaamiseen suuremmat seuraukset tai pakottaa yritysten tehdä toimia vähentää kiusaamista netti platformeilla.”

Nuorten toiveita aikuisille

“Yleensä jos nuorta kiusataan ja he kertovat siitä aikuiselle, ja jos kiusaaja on joku tuttu tai on samassa koulussa niin aikuinen ehdottaa, että juteltaisiin siitä kasvotusten joka ei melkein ikinä auta, koska se voi olla, että jos siitä puhutaan kasvotusten, kiusaaja saattaa suuttua myöhemmin kiusatulle vielä enemmän siitä, että ”hän joutui pulaan” kiusatun takia. Tämähän ei ole totta eikä todellakaan oikein sanoa, mutta se saattaa aiheuttaa kiusatulle vielä enemmän ahdistusta ja pelkoa, jolloin pitäisi aikuisen puuttua erillä lailla ja vielä nopeampaa.”

“Toivoisin että aikuiset voisivat ymmärtää netti kiusaamisen kuten muun kiusaamisen.”

“Sillä se voi jättää ison haavan kiusatun elämään, esim ruttaa paperi ja koita tehdä siitä suora ilman ryppyjä, se on vaikeaa.”

Vastaajilta kysyttiin avoimella kysymyksellä, mitä he haluaisivat aikuisten ymmärtävän nettikiusaamisesta. 1330 nuorta vastasi tähän kysymykseen - tosin ainakin kolmas-osa näistä vastauksista oli luokkaa "emt".

Nuorten vastauksissa toistuvat erityyppiset mäännat kiusaamisen monimuotoisuudesta: aikuisten tulisi ymmärtää, että nettikiusaaminen on kompleksinen ilmiö, joka harvoin näyttäytyy suoraviivaisena tai helposti tunnistettavana. Useissa vastauksissa tulee esiin kokemus kiusaamisen luonteesta häilyvärajaisena ja kontekstisidonnaisena. Nuoret toivovat aikuisten esimerkiksi ymmärtävän, että peleissä tapahtuva kiusaaminen on erilaista kuin muu nettikiusaaminen.

"Peleissä tapahtuva kiusaaminen tai haukkuminen johtuu yleensä pelin aiheuttamasta ärtymyksestä."

"Kiusaaminen voi olla hyvinkin huomaamaton. Osa aikuisista ei vaikka ymmärrä nuorten slangia, jossa voi olla loukkaavia sanoja."

"Aikuisten on ymmärrettävä, että he eivät välillä käsitä koko tilannetta ja, että tilanne ei välttämättä ole niin helppo ja yksinkertainen nuoren näkökulmasta."

Nettikiusaaminen tulee ottaa vakavasti

Nettikiusaamisen vakavuudesta nuorilla on kahdenlaisia näkemyksiä. Osa vastaajista haluaa aikuisten ymmärtävän, että nettikiusaaminen tulee ottaa vakavasti ja että sillä voi olla pitkäkestoisia psykologisia seurauksia. Samaan aikaan osa nuorista näkee nettikiusaamisen enemmänkin sosiaaliseen kanssakäymiseen kuuluvana "läppänä", jota aikuisten ei tule ottaa liian tosissaan.

"Aikuisten olisi tärkeää ymmärtää, että kiusaaminen verkossa voi olla yhtä vakavaa kuin fyysinen kiusaaminen. Se voi vaikuttaa nuorten mielenterveyteen ja itsetuntoon pitkällä aikavälillä."

"Se ei ole usein niin vakavaa, mitä he luulevat."

Nuorten mielestä aikuisten tulisi ymmärtää nettikiusaamisen olevan osa laajempaa sosiaalisten suhteiden verkostoa. Kiusaaminen ei ole erillinen ilmiö, vaan se ylittää eri ympäristöjen rajat. Digitaaliset alustat ovat vain yksi kiusaamisen kenttä. Toisaalta nuorten kommentteissa tulee esiin ajatus siitä, että erityisesti pelkästään netissä tapahtuva, tuntemattomien suunnasta tuleva kiusaaminen ei olisi niin vakavaa.

"Heidän tulisi ymmärtää, että mikään ei ole musta valkoista. Usein netin ja oikean elämän juoruilu sekottuvat, jolloin netistä tuleekin vain väline kiusaamiselle."

"Tuntemattomatkin voivat kiusata, joten aina se ei ole niin vakavaa. Jos kiusaaja on tuttu, niin silloin on kyse tavallisesta kiusaamisesta ja siihen tulisi puuttua normaalilla tavalla."

Osassa vastauksista toivotaan aikuisilta tehokkaampaa puuttumista nettikiusaamistilanteisiin. Nuoret korostavat kuuntelemisen tärkeyttä, ei-syyllistävää lähestymistapaa sekä nopeaa ja sensitiivistä reagointia.

"Lapsesta voi tuntua häpeälliseltä kertoa tällaisista asioista, joten olisi tukena ja kuuntelisi tätä."

"Että sitä tapahtuu joka päivä. Olisi hyvä kysellä nuorelta tietyn väliajoin somen vaikutuksista jotta tulisi rutiini, eikä nuoren tarvitsisi pelätä vanhemmille kertomista siitä mitä somessa tapahtuu/on tapahtunut."

"Vaikka niille kiusaajille sanotaan että lopettaa niin ne ei usko. Jos tilanne jatkuu nii poliisit heti keissille että korjautuu tilanne heti ja kiusaaja oppii miten käyttäydytään."

"Että se jos sanot että älä lue niitä juttuja tai muuta ei tule auttamaan sitä tai parantamaan tilannetta ollenkaan tai se että syytät kiusattua koska hän on somessa."

Huolestuttavaa on, että joistakin vastauksista piirtyy esiin kuva myös kiusaamisen normalisoinnista ja siitä, että se ikään kuin osa nettikulttuuria ja vuorovaikutusta. Nuoret saavat tähän myös mallia aikuisilta.

"Kaikki asiat eivät ole kiusaamista ja joskus on normaalia että joku ns puhuu rumasti jollekin."

"Sitä tapahtuu tosi paljon, eikä sitä voi lopettaa muut kuin nuoret. Todennäköisesti kaikkia on joskus kiusattu somessa."

"Minusta tuntuu että aikuiset myöskin kiusaavat ja nuoret ottavat siitä mallia. Aikuisten pitäisi alkaa miettimään omaa käytöstäänkin niin sekin auttaisi."

Johtopäätökset

Nettikiusaaminen yleistyy hälyttävästi

Nuoret kokevat aiempaa enemmän itseensä kohdistuvaa nettikiusaamista. Netissä nuoriin kohdistuva kiusaaminen ilmenee useimmiten epäsuorana ilkeilynä, vihjailuna ja tahallisuutena viesteihin vastaamatta jättämisinä. Kaikkia neljää kyselyssä kysyttyä nettikiusaamisen muotoa on koettu nyt yleisemmin kuin vuoden 2021 kyselyssä. Eniten on yleistynyt kokemus ryhmän ulkopuolelle jättämisestä, myös uhkailun määrä kasvaa. Muunsukupuoliset ovat kohdanneet nettikiusaamista enemmän kuin tytöt ja pojat. Pojat ylikorostuvat hieman jatkuvasti kiusattujen joukossa.

Kiusaaminen päivittäinen ilmiö nuorten keskuudessa

Selvitys osoittaa, että nuoret havaitsivat kaikkia nettikiusaamisen muotoja päivittäin nyt yleisemmin kuin vuoden 2021 vastaavassa kyselyssä. Tämä tarkoittaa, että entistä useampi nuori näkee kiusaamista ympärillään - joka viides nuori näkee päivittäin ilkeitä kommentteja verkossa. Iän myötä nuoret myös altistuvat yhä enemmän kiusaamissisällöille ja raa'alle kiusaamisväkivallalle. Erityisen paljon kiusaamissisältöjä nähdään TikTokissa. Erityisen huolestuttavaa on, että osalla nuorista on vaikeuksia tunnistaa ja erottaa sitä, mikä on kiusaamista ja mikä tulkittavissa esimerkeiksi huumoriksi ja läpänheitoksi.

Anonyymi kiusaaminen kukoistaa ilman seurauksia

Lähes puolet vastaajista kokee, että nettikiusaajat ovat useimmiten tuntemattomia nuoria. Nuorten mukaan kasvottomuus on merkittävä syy siihen, miksi juuri netissä kiusataan: asiat eivät tunnu todellisilta, ilmaisu kärjistyy ja

seurauksia ei koidu. Nimettömänä käyty verkkokeskustelu luo verkkoon pelon ilmapiiriin, turhautumista, ahdistusta ja toivottomuutta sekä mahdollistaa vihan lietsomisen ja väärän tiedon levittämisen. Vaikka kasvoton kiusaaminen korostui nuorten vastauksissa, on tärkeää muistaa, että netissä ja koulussa tapahtuvalla kiusaamisella on myös selkeä yhteys toisiinsa: 9 prosenttia tämän kyselyn vastaajista on sitä mieltä, että nettikiusaajat ovat useimmiten tuttuja koulusta, asuinalueelta tai harrastuksista.

Kiusatut eivät jaksa pyytää enää apua ja sivustaseuraajien määrä kasvaa

Tilanteessa, jossa nuorta itseään kiusataan, yleisin toimintatapa on jättää asia sikseen. Tämä korostuu jatkuvasti kiusaamista kokevien nuorten kohdalla, vaikka heillä vaikuttaa olevan käytössä useampia keinoja puuttumiseen kuin muilla. Nuoret myös jättävät entistä yleisemmin puuttumatta näkemäänsä toisiin kohdistuvaan kiusaamiseen, jolloin sivustaseuraajien määrä kasvaa. Tytöt ja muunsukupuoliset puuttuvat poikia useammin kiusaamistilanteisiin. Koveneva asenneilmasto voi lisätä kiusaamista, pahentaa ja raastaa sitä. Se saa nuoret sulkemaan silmänsä ilmiön edessä, pahimmillaan jopa kyynistymään. Kiusattu päätyy näin myös itse toisinaan kiusaajan rooliin.

Poikien kasvuympäristö verkossa on kova, karu ja kyynistävä

Pojat kokevat muita vähemmän kiusaamista, mutta he kiusaavat ja pelaavat enemmän. Moni poika vaikuttaa kasvavan nettikulttuurissa, jossa kovat asenteet, trollaaminen,

propaganda, naisviha, väkivalta ja rajojen tietoinen rikkominen ovat normalisoituja ja raja kiusaamisen ja huumorin ja läpänheiton välillä on epämääräinen. Kiusaaminen peliympäristöissä erottuu muusta nettikiusaamisesta ja moni poika kokee sen varsin harmittomana, vaikka se saattaa aiheuttaa paljon mielipahaa. Anonyymi toimintaympäristö ja kilpailullinen konteksti, johon kuuluu esimerkiksi vastapuolelle ilkeily, luovat kiusaamiselle otollisen ilmapiirin ja muuttavat keskustelukulttuuria kielteiseen suuntaan.

Nuorten oma vastuunkanto ja empatiakyky eivät aina riitä

Nuoret kokevat, että heillä itsellään on suuri vastuu nettikiusaamisen vähentämisessä. Vanhemmilta nuoret toivoivat läsnäoloa, välittävää asennetta ja ongelmien ratkaisutaitoja. Nuoret toivovat aikuisilta myös ymmärrystä ilman syyllistämistä sekä nopeaa ja sensitiivistä reagoimista. Aikuisten on tärkeä ymmärtää, että kiusaaminen voi olla hyvin hienovaraista ja jäädä siksi aikuisilta huomaamatta. Nuori voi esimerkiksi ikään kuin tipahtaa hiljaiseen yksinäisyyteen, kun häntä ei enää huomioda: viesteihin ei vastata ja hänet suljetaan verkon yhteisöistä yksi toisensa jälkeen. Näissä tilanteissa nuorten oma empatiakyky ja tunnetaidot punnitaan: miten tuetaan kaveria, jota kohdellaan näin ja miten tällaisiin kiusaamistilanteisiin pystytään tehokkaasti puuttumaan?

Kiusatuksi joutuminen luo synkän varjon liian monen nuoren elämään

Selvitys antaa viitteitä siitä, että nettikiusaamisen vakavimmat seuraukset kasaantuvat pienelle nuorten ryhmälle,

joka joutuvat jatkuvan kiusaamisen kohteeksi. Kiusaaminen aiheuttaa ahdistusta, itsetunto-ongelmia ja sosiaalista eristäytymistä. Kyselyn vastausten perusteella näyttää, että ne nuoret, jotka ovat kokeneet kiusaamista, puuttuvat muita herkemmin näkemäänsä kiusaamiseen ja tarjoavat emotionaalista tukea muille kiusatuille. Jatkuvasti kiusattu on usein myös itse kiusaaja: lapsella voi olla ristiriitainen "triplarooli" kiusattuna, kiusaajana ja muiden kiusattujen tukijana.

Nuoret altistuvat järkyttävälle väkivaltasisällöille arvaamattomin seurauksin

Väkivaltaista kiusaamista sisältävän materiaalin näkijöiden osuus kasvaa lineaarisesti iän myötä: 13-vuotiaista vain 18 prosenttia on nähnyt tällaista materiaalia, kun taas 18-vuotiaista jopa 43 prosenttia. Selvityksen mukaan jatkuvasti kiusatut näkevät näitä sisältöjä vieläpä keskivertoa enemmän. Väkivaltasisällöt ovat omiaan lisäämään nuorten ahdistusta ja pelkoa sekä yleistä pahoinvointia, etenkin jos väkivaltaa seuraa usein tai yksin kotona ilman mahdollisuutta keskustella asiasta kenenkään kanssa. Pelkona on, että raa'an väkivallan arkipäiväistyminen ja normalisoituminen osaksi somefeedejä voi kyynistää ja turruttaa – pahimmillaan jopa innostaa joitakin nuoria.

Toimenpide-ehdotukset

1 Some- ja pelialustat

Some- ja pelialustojen on otettava käyttöön tehokkaita käytäntöjä kiusaamisen ja väkivaltaisten videoiden leviämisen vähentämiseksi. Esimerkiksi tekoälyä voitaisiin hyödyntää nykyistä paremmin tuloksin edellä mainittujen sisältöjen havaitsemiseen kuten käyttäjien kehittämien algoritmien hämäyskeinojen paljastamiseen. Käytäntöjen vaikuttavuutta on pystyttävä osoittamaan datan avulla läpinäkyvästi yhteisön jäsenille ja nuorten vanhemmille. Aggressiiviset algoritmit eivät saa suosia ja korostaa kiusaamista. Verkkopalveluissa on säilytettävä anonyymiyys, mutta se ei saa tapahtua nuorten turvallisuuden ja hyvinvoinnin kustannuksella. Alustojen aitoa yhteistyötä asiantuntijaorganisaatioiden kanssa pitää tiivistää entisestään kiusaamisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

2 Päätäjät

Asenteisiin ja normeihin vaikuttaminen

Päätäjien rooli kiusaamisen vastaisessa työssä on keskeinen, sillä heidän toimillaan voidaan vaikuttaa sekä lainsäädäntöön että yhteiskunnallisiin asenteisiin ja normeihin. Lainsäädännön selkeyttäminen ja sen tehokas toimeenpääntö ovat tärkeitä, mutta pelkkä juridinen sääntely ei yksin riitä muuttamaan verkon ja yhteiskunnan kiusaamista sallivaa kulttuuria. Päätäjien on toimittava aktiivisesti kiusaamisen vastaisen ilmapiirin vahvistamiseksi esimerkiksi käymällä ilmiöstä avointa ja rohkeaa keskustelua sekä edistämällä vastuullista verkkokäyttäytymistä.

Vaikuttamistyö

Vaikuttamistyön on kohdistuttava myös somealustoihin ja teknologiayrityksiin, jotta ne sitoutuvat nykyistä tiukemmin moderointiin, ikärajojen valvontaan ja haitallisen sisällön poistamiseen. Lisäksi päätäjät voivat vaikuttaa siihen, että kiusaamiseen puuttuminen otetaan entistä vahvemmin osaksi koulujen ja nuorisotyön toimintaa. Myös mielenterveys- ja tukipalveluiden resursseja on tärkeää lisätä, jotta niin kiusatuille kuin kiusaajille on saatavilla oikea-aikaista apua.

3 Nuoret

Nuorten tukeminen ja mielekäs vapaa-ajan tekeminen

Nuorten esiin nostamien näkemysten mukaan nettikiusaamisen taustalla on usein kiusaajan oma pahoinvointi, perhetilanteeseen liittyvät haasteet tai yleinen hyvinvoinnin puute. Tämän valossa on tärkeää, että nettikiusaamisen torjuntaan yhdistetään laajempia toimenpiteitä nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi. Varhaisen tuen palveluihin kouluissa, nuorisotyössä ja sosiaali- ja terveyspalveluissa on tärkeää panostaa, jotta nuorten hyvinvoinnin haasteisiin puututaan ajoissa, jolloin käytettävissä on vielä paljon vaihtoehtoja. Matalan kynnyksen palvelut turvaavat van-

hempien tarvitseman avun ja tuen niin kasvatukseen kuin perheen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. MLL:n auttavat palvelut nuorille ja vanhemmille ovat maksuttomia ja luottamuksellisia

→ mll.fi/apuanopeasti

Yksi kyselyn esiin nostamista huolestuttavista tuloksista koskee nuoren motiivia kiusata. Kyselyn vastaajista merkittävä osa kokee, että nettikiusaamisen syynä on usein kiusaajan kokemus tylsistymisestä. Tähän voisi vaikuttaa tarjoamalla nuorille mielekäästä, yhteisöllisyyttä tukevaa tekemistä niin koulussa ja vapaa-ajalla kuin kasvokkain ja verkossa. Tulos haastaa eri toimijat pohtimaan omasta tehtävästään käsin keinoja nuoren kehitykselle hyvin haitallisen toimintatavan ennaltaehkäisyyn.

Nuorten avainasema nettikiusaamisen kitkemisessä Nuorten luovutta, taitavuutta, nokkeluutta ja kulttuurinlukutaitoa kannattaa hyödyntää niin järjestöissä kuin kouluissa suunniteltaessa esimerkiksi toimenpiteitä ja kampanjoita kiusaamisen vähentämiseksi. Nuorten omia kokemuksia ja näkemyksiä kiusaamisen juurisyistä on tärkeää kuunnella monestakin syystä. Heidän näkökulmansa kiusaamiseen on toisenlainen kuin aikuisen. Kiusaaminen on osa nuorten keskuudessa vallitsevia sosiaalisia normeja ja rooleja, joista aikuiset eivät välttämättä ole edes tietoisia. Nuoret on otettava mukaan kehittämään kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä paitsi osana koulun toimintaa, myös some- ja pelialustoille sekä kiusaamisen vastaisten teknologioiden kehittäjiksi ja testaajiksi.

Vertaistuen merkitys

Myös nettikiusaamisen sivustaseuraajien kasvava joukko on tärkeää aktivoida kiusaamisen vastaiseen toimintaan. Selvityksen mukaan nuorten asenteilla ja omalla toiminnalla on erityisen suuri merkitys nettikiusaamisen ennaltaehkäisyssä. Kokemus siitä, että ryhmä ei hyväksy kiusaamista ehkäisee merkittävästi sen esiintyvyyttä. Nuorille on tärkeää järjestää tilaisuuksia keskustella nettikäyttäytymisestä ja jakaa kokemuksiaan sekä nettikiusaamisen syistä että seurauksista toisten nuorten kanssa. Vertaistuen merkitystä kiusatun hyvinvoinnille ei voi korostaa liikaa. Yksi esimerkki vertaistuellisesta mallista on MLL:n tukioppilastoiminta ja siihen kehitetyt vertaismallit, joiden avulla ehkäistään myös netissä tapahtuvaa kiusaamista.

→ mll.fi/tukioppilastoiminta

4 Lasten ja nuorten kanssa toimivat ammattilaiset

Tunnetaitojen merkitys korostuu kiusaamistilanteissa

Tunne- ja sosiaalisia taitoja voidaan oppia ja opettaa. Toisten tunteiden tunnistaminen, tulkitseminen ja ymmärtäminen on haasteellista erityisesti toimittaes-

sa verkkoympäristössä. Verkossa toisen nuoren tunnetila ei välity samalla tavalla kuin keskusteltaessa kasvotusten. Kiusatulle koituvat psykologiset seuraamukset jäävät siis usein piiloon verkossa, jolloin tunnetaitokasvatus nousee entistä tärkeämpään rooliin.

Peliympäristöissä tapahtuva kiusaaminen erottuu nuorten ajatuksissa selkeästi muusta verkkokiusaamisesta, mikä näkyy myös tämän kyselyn tuloksissa. Koska pelit ovat vahvasti vuorovaikutteisia ja nopeatempoisia ympäristöjä, tarvitaan niiden ennaltaehkäisyyn keinoja, jotka huomioivat pelikulttuurin erityispiirteet. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen on keskeinen keino vähentää myös peliympäristöissä tapahtuvaa kiusaamista. Pelaaminen on lähtökohtaisesti sosiaalista kanssakäymistä, jossa yhteistyö, reilu peli ja toisten tunteiden huomioon ottaminen ovat olennaisia taitoja.

Verkkovuorovaikutustaitoja on lisättävä

Kiusaaminen kytkeytyy vahvasti verkkoyhteisön kielenkäyttöön ja kommunikaatiokulttuuriin. Verkkovuorovaikutuksen ominaispiirteet on tärkeää tunnistaa ja käyttää niitä myönteisen vuorovaikutuskulttuurin rakentamiseen. Nuorten vuorovaikutusosaamista ja heidän oman toimintansa merkitystä yhteisön hyvinvoinnin rakentamiseksi on tärkeä vahvistaa. Millaisilla teoilla rakennetaan yhteisöjä ja yhteisöllisyyttä, jossa kaikilla on hyvä olla? Miten kaikki otetaan mukaan yhteisöihin? Oletko se, joka kannustaa muita? Nostatko omaa statustasi mollaamalla muita? Jätäkö vastaamatta muiden viesteihin?

Koulun rooli nettikiusaamistilanteissa

Jatkuvasti kiusattujen kohdalla selvityksestä ilmenee, että nettikiusaajat ovat usein koulusta tuttuja nuoria. Nuoret kokevat, että opettajat ja muut koulun ammattilaiset eivät aina puutu netissä tapahtuvaan kiusaamiseen. Este oikea-aikaiselle puuttumiselle voi olla arkinen kiire, vähäiset taidot digitaalisten ympäristöjen toimintalogiikoista, epävarmuus puuttumiskeinoista tai käsitys, että nettikiusaaminen ei kuulu koulun vastuulle, jos se tapahtuu koulun toiminnan ulkopuolella. Nettikiusaaminen vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin, kouluilmapiiriin ja oppimiseen, ja siksi siihen puuttuminen on tärkeä osa koulun toimintaa. Joskus koulussa ja netissä tapahtuvaa kiusaamista on haasteellista erottaa toisistaan: koulussa alkanut kiusaaminen jatkuu pahimmassa tapauksessa vielä kotonakin. Kodin ja koulun yhteistyötä on tärkeää tehostaa nettikiusaamistilanteissa ja viestiä sekä oppilaille ja huoltajille siitä, miten nettikiusaamistapauksissa toimitaan.

Ammattilaisten tuki ja resurssit

Peli- ja somealustat kehittyvät jatkuvasti ja samalla muuttuu myös kiusaamisen kenttä. Kasvatusalan ammattilaiset tarvitsevat jatkuvasti päivittyvää tietoa, taitoa ja koulutusta nettikiusaamisesta, jotta he pystyvät toimimaan kiusaamistilanteisiin puuttujina ja ennaltaestäjinä. On tärkeää, että tarjolla on ajantasaista tietoa kiusaamisen ilmiöistä, puuttumisen malleista ja tavoista, joilla nuorten kanssa aiheesta voi keskustella syyttelemättä ja nuorten omaa

kulttuuria kunnioittaen. Moderoinnin ja teknisten kiusaamisen estokeinojen lisäksi lapsille ja nuorille sekä vanhemmille suunnatut auttavat palvelut tarjoavat psykologista tukea verkossa ammattilaisten toimesta. Nettipoliisi ja verkkonuorisotyön ammattilaiset ovat vuosia kehittäneet toimintamalleja, joita voi levittää laajemmalle ja kehittää edelleen. Aikuisen omalla esimerkillä on suuri vaikutus nuorten asenteisiin ja käyttäytymiseen: vastuullinen toiminta someyhteisöissä ja hyvän keskustelu- ja vuorovaikutuskulttuurin luominen toimivat mallina myös nuorille.

5 Vanhemmat ja perheet Vanhempien vastuu

Vanhempi ei saa jäädä sivustakatsojan rooliin oman lapsensa media-arjessa. Ruutuajan rajoittamisen ohella on hyvä keskustella esimerkiksi kohtaamisen tavasta, vuorovaikutuksesta, huumorin rajoista ja yhdenvertaisuudesta, siitä miten olla kiva kaveri myös netissä ja peleissä. Parhaassa tapauksessa vanhemmat osallistuvat lastensa media-arkeen ja keskustelu nettikokemuksista on osa kotikasvatusta. Aikuisen omalla esimerkillä on myös tärkeä asema lapsen mediataitojen tukemisessa. Huolestuttavaa on, että selvityksen mukaan vain 4 prosenttia nuorista kertoo nettikiusaamisesta luotettavalle aikuiselle. Nuoret toivoivat vanhemmilta välittämistä, aikaa, läsnäoloa ja kykyä puuttua ja ratkaista kiusaamistilanteita. Jos lapsi kertoo kohdanneensa nettikiusaamista, on tärkeää, että siihen puututaan välittömästi ja nuoren viesti otetaan vakavasti.

Sukupuolisensitiivinen mediakasvatus

Tytöt, pojat ja muunsukupuoliset käyttävät eri somepalveluita ja pelialustoja, ja heidän kokemuksensa netti- ja pelimaailmoissa ovat hyvin erilaisia. On tärkeää lisätä ymmärrystä siitä, että sukupuolten kokemukset ja tarpeet digitaalisissa ympäristöissä eivät ole yhteneväiset, vaan ne muovautuvat erilaisten odotusten, normien ja kohtaamisten kautta. Tämän ymmärryksen vahvistaminen on keskeistä, jotta voidaan edistää tasa-arvoista ja turvallista verkkoympäristöä kaikille. Vanhemmat ja muut arjen aikuiset voivat tukea lapsiaan tunnistamaan ja ymmärtämään erilaisia digitaalisia kokemuksia sekä kehittämään vuorovaikutustaitoja, jotka edistävät empatiaa ja kunnioitusta verkossa.

Poikien empatian vahvistaminen

Erityisesti poikien nettikulttuuri näyttäytyy selvityksen valossa kovalta ja kyyniseltä, ja heidän tukemisen sa empaattiseen ja vastuulliseen toimintaan voi olla avain verkkoyhteisöjen myönteiseen muutokseen. Perheen ja muiden kasvattajien tehtävä on luoda tilaa keskustelulle ja tarjota lapsille, erityisesti pojille, välineitä ymmärtää oman toimintansa vaikutuksia niin omaan kuin toisen hyvinvointiin. Poikien välistä myötätuntoa on tärkeää vahvistaa tilanteissa, joissa digitaalisessa maailmassa kohdataan yhä kasvavassa määrin ei-toivottuja sisältöjä ja kokemuksia.

Muistiinpanoja

[illegible]

Mannerheimin Lastensuojeluliiton osallisuustyön keskiössä on lasten ja nuorten äänen kuuleminen ja arvostaminen.

Nuoret ja nettikiusaaminen

2025 -kysely syventää

ymmärrystä nettikiusaamisilmiön moninaisuudesta. Kysely tuottaa sekä tietoa että konkreettisia toimenpidesuosituksia nuorille, vanhemmille, päättäjille, teknologiayrityksille sekä sosiaalisen median alustojen kehittäjille lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja turvaamiseksi verkossa.

